

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**YAŞAM DÖNGÜSÜNE BAĞLI OLARAK GELENEKSEL KONUT'TA ODA VE
STÜDYO TİPİ DAİRE İLİŞKİSİ**

Gentiana ÇETİNTAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sennur AKANSEL

EDİRNE-2025

GENTİANA ÇETİNTAŞ'ın hazırladığı “**YAŞAM DÖNGÜSÜNE BAĞLI OLARAK GELENEKSEL KONUT TA ODA VE STÜDYO TİPİ DAİRE İLİŞKİSİ**” başlıklı bu tez, tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından Mimarlık Anabilim Dalında bir **Yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Dr. Sennur AKANSEL

Doç.Dr. Gülcan MİNSOLMAZ

Dr.Öğr.Üyesi Yıldız TACHİR

Tez Savunma Tarihi: 06/01/2025

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylıyorum.

İmza

Prof. Dr. Sennur AKANSEL

Tez Danışmanı

Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü onayı

.....

Doç. Dr. Filiz UMAROĞULLARI

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

T.Ü. FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

06 / 01 / 2025

Gentiana ÇETİNTAŞ

İmza

Yüksek Lisans Tezi

Yaşam Döngüsüne Bağlı Olarak Geleneksel Konut'ta Oda ve Stüdyo Tipi Daire İlişkisi
T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü-Mimarlık Anabilim Dalı

ÖZET

Bu çalışma, Geleneksel Türk Konutlarındaki "oda" kavramı ile modern stüdyo tipi dairelerin mekânsal organizasyonu, işlevselliği ve kullanıcı deneyimi arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Geleneksel Türk konutları, geniş aile yapısına uygun, çok yönlü bir yaşam alanı olarak tasarlanan odalar etrafında şekillenirken, stüdyo daireler modern kent yaşamının getirdiği ihtiyaçlara yanıt veren kompakt mekânlar sunmaktadır. Çalışma, bu iki konut tipolojisi arasındaki benzerlik ve farklılıkları mekân tasarım ilkeleri, sosyal ihtiyaçlar ve işlevsel düzenlemeler açısından karşılaştırmayı amaçlamaktadır.

Geleneksel Türk konutlarında oda, hem gündelik yaşam hem de özel alan işlevlerini bir arada barındıran, esnek kullanım özelliklerine sahip bir mekân olarak öne çıkmaktadır. Odalar, kullanıcıların oturma, dinlenme, yemek yeme ve uyuma gibi temel gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmiştir. Buna karşılık, modern stüdyo tipi daireler, yoğun kentleşme ve bireysel yaşam tarzlarının etkisiyle, minimal alanlarda maksimum işlevsellik sağlayacak biçimde tasarlanmıştır. Bu bağlamda, stüdyo daireler de tıpkı geleneksel odalar gibi birden fazla işlevi bir arada sunabilen kompakt yaşam birimleri olarak değerlendirilebilir.

Araştırma, literatür taraması ve örnek incelemeler yoluyla her iki konut tipinin mekânsal organizasyonlarını, kullanıcı ihtiyaçlarına yanıt verme biçimlerini ve tasarım kriterlerini incelemektedir. Geleneksel konutlardan stüdyo dairelere geçiş sürecinde kültürel mirasın modern çözümler üzerindeki etkileri ele alınmış, mekân tasarımında sürdürülebilirlik ve işlevselliğin rolü vurgulanmıştır. Sonuç olarak, Geleneksel Türk Konutlarındaki odaların tarihsel birikimi ile modern stüdyo dairelerin mekânsal kurgusu arasında güçlü bir bağ olduğu, her iki tipolojinin de zamanın ihtiyaçlarına yanıt veren kullanıcı merkezli tasarım anlayışını yansıttığı saptanmıştır.

Yıl : 2025

Sayfa Sayısı : 90

Anahtar Kelimeler : Geleneksel Türk Konutları, Türk Konutlarında “Oda”, Stüdyo
Tipi Daire, Tek Mekanda Yaşam.

Master Thesis

The Association Between Traditional Housing Room Based On Life Style and Studio Type Housing

Trakya University Institute of Natural Sciences

Department of the Architecture

ABSTRACT

This study examines the relationship between the concept of the "room" in traditional Turkish houses and the spatial organization, functionality, and user experience of modern studio apartments. Traditional Turkish houses are shaped around rooms designed as versatile living spaces suitable for extended family structures, while studio apartments offer compact spaces that address the needs of modern urban living. The study aims to compare the similarities and differences between these two housing typologies in terms of spatial design principles, social needs, and functional arrangements.

In traditional Turkish houses, the room stands out as a space with flexible usage features, accommodating both daily living and private functions. The rooms are organized to meet the basic needs of the users, such as sitting, resting, eating, and sleeping. In contrast, modern studio apartments are designed to provide maximum functionality in minimal spaces, influenced by intense urbanization and individual lifestyles. In this context, studio apartments can also be seen as compact living units capable of offering multiple functions, just like traditional rooms.

Through literature review and case studies, the research examines the spatial organizations, responses to user needs, and design criteria of both housing types. The effects of cultural heritage on modern solutions during the transition from traditional houses to studio apartments are discussed, and the role of sustainability and functionality in spatial design is emphasized. As a result, it is determined that there is a strong connection between the historical accumulation of rooms in traditional Turkish houses and the spatial configuration of modern studio apartments, with both typologies reflecting a user-centered design approach that responds to the needs of the time.

Year : 2025

Number of Pages : 90

Keywords : Traditional Turkish Homes, Room of Turkish Homes, Studio Type Apartment, Single Place Living.

TEŞEKKÜR

“Yaşam Döngüsüne Bağlı Olarak Geleneksel Konut'ta Oda ve Stüdyo Tipi Daire İlişkisi” başlıklı çalışmada, Türk toplumunun yaşam kültürünün önemli bir göstergesi olan Geleneksel Türk Konutlarındaki “oda” kavramı ve günümüz yaşam kültürünün konut planlamasında yer alan stüdyo dairelerin mekan kurgusu ve donatıları bağlamında benzerlik ve farklılıklar incelenmektedir. Geçmişten gelen Türk kültürünün, geleneksel Türk konutlarında “oda” yaşam anlayışına yansımaları ve aynı zamanda yaşam koşullarının devamında, günümüzde değişen ve gelişen toplumsal yapı ve teknolojinin mekan kurgusuna yansımaları ile olabilecek en minimum alanlarda, kullanışlı ve tercih edilen stüdyo dairelerdeki yaşam şartlarını ve insanların kendilerine tüm günlük ihtiyaçlarına minimum alanlarda cevap verebilen yaşam alanları yaratmaları çalışmaya konu olmuştur.

Bu süreç içerisinde bana destek olan tüm değerli hocalarıma, özellikle zor anlarımda her zaman yanımda olan sevgili aileme, çalışmanın çeşitli aşamalarında katkılarıyla desteğini esirgemeyen Y. Mimar Almera Mukoviç'e ve sürecin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen Fen Bilimleri Enstitüsü'nün değerli idari personeline teşekkür ederim.

Edirne 2025

Gentiana ÇETİNTAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
ÇİZELGE DİZİNİ.....	xiv
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın amacı	2
1.2. Çalışmanın kapsamı	3
1.3. Yöntem	4
BÖLÜM 2	5
GELENEKSEL TÜRK KONUT KÜLTÜRÜ VE TEK MEKANDA YAŞAM “ODA”.....	5
2.1. Geleneksel Türk Konut Kültürü	7
2.2. Geleneksel Türk Konutunda Plan Şemalarının Gelişimi	9
2.3. Geleneksel Türk Konutunda “Oda” Kavramı	14
2.4. Tarihsel Süreçte “Oda” nın Gelişimi.....	19
2.5. Oda’yı Biçimlendiren Unsurlar	22
BÖLÜM 3	28
KATLI KONUT KÜLTÜRÜ VE TEK MEKAN’DA YAŞAM “STÜDYO TİPİ DAİRE”.....	28
3.1. Katlı Konut Kültürü.....	28
3.1.1 Konut Alanı:.....	29
3.1.2 Kullanım Alanı:.....	29
3.1.3 Kişisel Alan:.....	30
3.1.4 Bireysel Yaşam Alanı:	30
3.2. Katlı Konut Kültüründe Stüdyo Tipi Daire Kavramı	32
3.3. Stüdyo Tipi Daireler`nin Tarihsel Süreçte Gelişimi:	35
3.4. Stüdyo Tipi Daireler`de Çok İşlevlilik ve Mekanın Kullanımı.....	38

3.5.	Stüdyo Tipi Daireyi Biçimlendiren Unsurlar	40
3.5.1.	Mekansal Organizasyon	42
3.5.2.	Kompakt ve Verimli Tasarım:	42
3.5.3.	Açık Alan Kurgusu:	42
3.5.4.	Mimari Tasarım İlkeleri:	43
3.5.5.	İşlevsellik ve Kullanıcı Profili	44
3.5.6.	Avantaj ve Dezavantajlar	44
BÖLÜM 4	46
GELENEKSEL TÜRK KONUTLARINDA “ODA” VE STÜDYO TİPİ DAİRELERİN’DE YAŞAM KOŞULLARININ KARŞILAŞTIRILMASI		
4.1.	Geleneksel Türk Konutu “Oda” ve Stüdyo Tipi Daireleri’nde Yaşam Biçimi... 48	
4.2.	“Oda” ve Stüdyo Tipi Dairelerin Konut Özellikleri.....	57
4.2.1.	Geleneksel Türk Konutunda Oda Mekansal Düzenleme:	57
4.2.2.	Stüdyo Tipi Daire`de Mekansal Düzenleme:	58
4.3.	Geleneksel Türk Konutu “Oda” ve Stüdyo Tipi Dairelerin Karşılaştırılabilir Özellikleri.....	59
BÖLÜM 5	64
SONUÇLAR	64
KAYNAKLAR	67
İNTERNET KAYNAKLARI	74
ÖZGEÇMİŞ	76

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Oda,Sofa ve Avlu İlişkisini Gösteren Plan Örneği(URL1)	6
Şekil 2.2. Geleneksel Türk Konutunda Oda Düzeni (URL2)	8
Şekil 2.3.Geleneksel Türk Konutu Oda Düzeni (Uşma, G. 2018).....	9
Şekil 2.4.Yaşam Alanı (Küçükerman, 1985)	9
Şekil 2.5. Geleneksel Türk Evlerinin Plan Şemalarının Gösteimi a) Dış Sofalı, b) İç Sofalı, c) Orta Sofalı (Uşma, 2021).....	10
Şekil 2.6. Emin Bekim Oğlu Hüsnü Evi (Gebze), Hacı Rıza Evi (Bergama) (Eldem,1984)	11
Şekil 2.7. Bir Yüzlü İç Sofalı Plan Tipi Örneği, İki Yüzlü İç Sofalı Plan Tipi Örneği (Eldem, 1984).....	12
Şekil 2.8. Dört Köşeli Orta Sofalı Plan Tipi Örenği, Pahlı Orta Sofalı Plan Tipi Örneği, Yuvarlak Orta Sofalı Plan Tipi Örneği (Eldem, 1954)	13
Şekil 2.9. Göçebe Çadırı ve Geleneksel Türk Konut`ta Oda Yerleşimi (Çizim: Cansız, F., Ekim/2013,).....	15
Şekil 2.10.Yemek Yeme ve Yatma Düzeninde Tasarlanmış Geleneksel Türk Odası (Güney,1991)	16
Şekil 2.11. Oda Düzeni (Küçükerman, Ö,1985).	17
Şekil 2.12.Türk Odası Kesit Görünümü (Çizim: G.S,Bozkurt).	17
Şekil 2.13. Safranbolu`da Geleneksel Türk Evinde Oda ve Sofa İlişkisi (Akıncı,2023)	18
Şekil 2.14. Odaların Konu İçindeki Yönlenmeleri (Küçükerman, Ö,1985).	19
Şekil 2.15. Çadır Düzeninden Bir Örnek (URL3)	20
Şekil 2.16. Çatalhöyük`te Bir Oda (Bektaş. C, Türk Evi, sf.14).....	21

Şekil 2.17. Geleneksel Türk Ailesinin Yaşam Tarzının Yansıdığı BİR Oda Görünümü (Ünügüralp,1984).....	22
Şekil 2.18. Ahşap Kafesli Pencere Sistemleri (URL4)	23
Şekil 2.19. Ahşap Kafesli Cumbalı Pencere Örneği (Özker,2011.).....	23
Şekil 2.20. Tepe Penceresi Örneği Araklı (Küçükerman, 1985).....	24
Şekil 2.21. Şekil 2.4.9 Tepe Penceresi Örneği (Küçükerman, 1985).	24
Şekil 2.22. (a-b-c) Safranbolu Evlerinden Kapı Örnekleri 19 yy. (Bozkurt, S. Gülçin.,2009).	25
Şekil 2.23. Geleneksel Türk Konutunda Yüklük (URL5).....	26
Şekil 2.24. Geleneksel Türk Evinde Ocak Örneği (URL6)	27
Şekil 3.1. Maslow`un İnsan Gereksinimleri Hiyerarşisi (URL7)	31
Şekil 3.2. Amerikan Mutfak Anlayışında Bir Örnek (URL8).....	33
Şekil 3.3. 1+1 ve 1+0 Stüdyo Tipi Daire Plan Örneği (URL9)	35
Şekil 3.4. Stüdyo Tipi Daire Oluşum Süreci (Boykins, 2022).....	35
Şekil 3.5.Stüdyo Tipi Daire Örneği (URL10).....	36
Şekil 3.6. Folkart Stüdyo Tipi Daire Planı-İzmir (URL11)	37
Şekil 3.7. Stüdyo Tipi Daire Plan Örneği (URL12).....	38
Şekil 3. 8. Stüdyo Tipi Daire İç Mekan Tasarım Örneği (URL13).....	39
Şekil 3.9. Stüdyo Tipi Dairelerin iç Mekan Tasarım Örnekleri (URL14)	41
Şekil 3.10. Stüdyo Tipi Daire İç Mekan Tasarım Örnekleri (URL15)	41
Şekil 3.11. Mekan Doğrudan Doğal Işık Alabilmesini Sağlayan Pencere Detayı (URL16)	43
Şekil 4.1. 1863 Yılı Amerika`daki 1+1 Yapı Tipi (Riss,1890).....	47
Şekil 4.2. Geleneksel Türk Konutu ve Stüdyo Tipi Daire Karşılaştırılması (URL17) ...	48

Şekil 4.3. Geleneksel Türk Konutu ve Stüdyo Tipi Daire Karşılaştırma Görsel Örneği (URL18).....	49
Şekil 4.4. Baş Oda ve Stüdyo Tipi Daire Plan Şeması Arasındaki Benzerlikler (Kurnalı,M., Atalan, Ö. Tarafından çizilmiştir).....	50
Şekil 4.5. Geleneksel Türk Odasında Yere Oturma ve Stüdyo Dairede Oturma Alanı Karşılaştırılması (Günay,1991)(Serbest Kürsü, Ekim/2017, Yazar : M. Yumlu.).....	51
Şekil 4.6. Geleneksel Odada Ocağın Duvara Yaslanmış Olduğu ve Girişin Düşük Kotta Olduğu Oda Örneği (Günay, sf. 1991.).....	51
Şekil 4.7. Stüdyo Tipi Daire ve Geleneksel Türk Konutta Farklı Yöntemlerde Tasarlanmış Yatma Bölümleri (Serbest Kürsü, Ekim/2017, Yazar : M. Yumlu.)(Günay,1991)	51
Şekil 4.8. Bir Japon Konutu Örneği (Nergiz, 2005).	52
Şekil 4.9. Brandium Ataşehir, İstanbul (URL19)	54
Şekil 4.10. Taiwan`da Stüdyo Tipi Daire Planı (Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi 2019,2/2: 179-195, Belentepe, A. Ve Seçer Kariptaş, F.,sf. 185.).....	55
Şekil 4.11.Taiwan`da Stüdyo Daire`de Yaşam Alanı (Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi 2019,2/2: 179-195, Belentepe, A. Ve Seçer Kariptaş, F. ,sf. 186.).....	56
Şekil 4.12. Taiwan`da Stüdyo Tipi Daire`de Yaşam Alanı (Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi 2019,2/2: 179-195, Belentepe, A. Ve Seçer Kariptaş, F. ,sf. 187.).....	56

ÇİZELGE DİZİNİ

Çizelge 2.1. Konut Oluşumunu Etkileyen Faktörler (Altman, 1980).	5
Çizelge 3.1. Bireysel Yaşam Alanı Gösterimi (Çizim M.Desagis,2006).....	29
Çizelge 3.2. 1+1 ve 1+0 Konut Fonksiyon Şemaları (Çizim, M.Özkaynak, sf. 28.)	34
Çizelge 4.1. Oda ve Stüdyo Tipi Dairelerin Benzerlikleri	60
Çizelge 4.2.Oda ve Stüdyo Tipi Dairelerin Farklılıkları.....	60
Çizelge 4.3. Oda ve Stüdyo Tipi Dairelerin Karşılaştırılabilir Özellikleri	62

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Konut mimarisi, bir toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik yapısını yansıtan en önemli unsurlardan biridir. Geleneksel Türk konut mimarisi, tarih boyunca farklı coğrafi, iklimsel ve sosyo-kültürel etkilerle şekillenmiş ve zengin bir çeşitlilik sunmuştur. Bu konutlarda “oda” kavramı, işlevselliği ve çok yönlülüğü ile dikkat çeken bir mimari öğe olarak öne çıkmıştır. Geleneksel Türk konutunda bir oda, hem gündüz yaşam alanı hem de gece uyuma alanı olarak kullanılabilen çok yönlü bir mekan olmuştur. Bu yaklaşım, mekânsal kullanımın esnekliğini ön planda tutan bir yaşam tarzını temsil etmektedir.

Modern şehirleşme sürecinde, konut tipolojileri ve mekânsal ihtiyaçlar önemli ölçüde değişmiştir. Özellikle artan nüfus yoğunluğu, ekonomik koşullar ve yaşam tarzlarındaki değişim, daha kompakt ve işlevsel yaşam alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, stüdyo tipi daireler, modern şehir yaşamının getirdiği ihtiyaçlara uygun olarak tasarlanmış kompakt yaşam birimleri olarak öne çıkmaktadır. Tek bir mekânda hem yaşam hem de dinlenme alanını birleştiren stüdyo daireler, işlevsellik ve pratiklik açısından geleneksel Türk konutundaki oda kavramı ile benzerlikler taşımaktadır.

Bu çalışmada, geleneksel Türk konut mimarisindeki oda kavramı ile modern stüdyo tipi dairelerin mekânsal organizasyonu, işlevselliği ve kullanıcı deneyimi açısından karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında geleneksel Türk konutlarının temel özellikleri, odanın mekânsal işlevleri ve modern stüdyo dairelerin tasarım kriterleri ele alınarak her iki yapının benzerlik ve farklılıkları incelenmektedir. Geleneksel ve modern konut tipleri arasındaki bu ilişkiyi incelemek, mekân tasarımında kültürel mirasın modern çözümler üzerindeki etkisini anlamak açısından önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Çalışmanın amacı

Bu çalışmanın amacı, geleneksel Türk konut mimarisinin temel yapı taşı olan “oda” kavramı ile modern kent yaşamının getirdiği gereksinimler doğrultusunda şekillenen stüdyo tipi dairelerin mekânsal organizasyonu, işlevselliği ve kullanıcı deneyimi arasındaki ilişkileri karşılaştırmalı bir şekilde incelenmektedir. Çalışma, hem geçmişten günümüze mimari tasarımın evrimini hem de bu evrimin sosyal, kültürel ve ekonomik bağlamlardaki etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Geleneksel Türk konutlarında, odalar tüm yaşam aktivitelerinin bir arada gerçekleştirilebileceği çok işlevli mekânlar olarak tasarlanmıştır. Bu mekânlar, geniş aile yapısına uygun olarak sosyal etkileşim, mahremiyet, iklimsel koşullara uyum ve kültürel değerlerin mekâna yansıtılması gibi unsurları başarıyla bir araya getirmiştir. Buna karşın, modern stüdyo tipi daireler, bireyselleşme eğilimi, yoğun kentleşme ve ekonomik faktörler doğrultusunda daha kompakt, esnek ve kullanıcı merkezli tasarım çözümleri sunmaktadır.

Çalışmanın amacı, bu iki konut tipolojisi arasında mekânsal organizasyon açısından mevcut benzerlik ve farklılıkları incelemek, her iki tipolojinin kullanıcı ihtiyaçlarına nasıl yanıt verdiğini anlamak ve geleneksel tasarım prensiplerinin modern çözümlere ne ölçüde ilham verdiğini ortaya koymaktır. Aynı zamanda, konut tasarımında esneklik, işlevsellik ve sürdürülebilirlik ilkelerinin tarihsel birikimle nasıl şekillendiği değerlendirilecektir.

Bu bağlamda çalışma, şu temel sorulara yanıt aramaktadır:

1. Geleneksel Türk konutlarındaki oda kavramının işlevsel ve mekânsal özellikleri nelerdir?
2. Modern stüdyo tipi dairelerin tasarım kriterleri hangi sosyal, kültürel ve ekonomik gereksinimlere dayanmaktadır?
3. Geleneksel odaların çok işlevli mekânsal yapısı ile stüdyo dairelerin minimal ve kompakt tasarımı arasında hangi benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır?
4. Geleneksel mimari çözümler, modern konut tasarımına nasıl katkı sağlamaktadır?

Çalışmanın sonuçları, geleneksel Türk konutlarının kültürel mirasının modern mimari tasarımlara etkisini somutlaştırmayı ve bu mirasın sürdürülebilir, kullanıcı merkezli mekân tasarımı açısından nasıl değerlendirilebileceğini göstermeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, çalışma, mimari tasarım süreçlerinde tarihsel birikimden yararlanmanın önemine ve kültürel değerlerin çağdaş mekân tasarımına entegrasyonuna dikkat çekmektedir.

1.2. Çalışmanın kapsamı

Bu çalışmanın kapsamı, geleneksel Türk konutlarında “oda” kavramı ile modern kent yaşamına uygun olarak tasarlanmış stüdyo tipi dairelerin mekânsal organizasyonlarını, işlevselliklerini ve kullanıcı deneyimlerini karşılaştırmalı bir yaklaşımla incelemeyi içermektedir. Çalışma, mimari tasarım ilkelerinin tarihsel ve çağdaş bağlamdaki dönüşümünü anlamak için farklı disiplinlerden beslenen bir çalışma sunmaktadır.

Araştırma, geleneksel Türk konutlarının özellikle Anadolu coğrafyasındaki örneklerini temel alarak, bu konutlarda odanın mekânsal organizasyonunu ve işlevlerini detaylı bir şekilde ele almaktadır. Geleneksel konutların farklı coğrafi bölgelerdeki yerel mimari özellikleri, kültürel değerler, iklimsel koşullar ve sosyal yapılarla şekillenen tasarım yaklaşımları değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, stüdyo tipi dairelerin modern kentleşmenin yoğun yaşandığı büyükşehirlerdeki uygulamaları incelenerek, bireyselleşme ve minimalizm gibi modern yaşam biçimlerinin mekânsal kurgudaki yansımaları incelenmektedir.

Çalışma, geleneksel Türk konutlarında odanın sosyal ve işlevsel rolüne odaklanarak, oturma, dinlenme, uyuma, yemek yeme ve diğer gündelik aktivitelerin nasıl tek bir mekânda çözümlendiğini ortaya koymaktadır. Modern stüdyo tipi dairelerin ise sınırlı alanlar içinde işlevselliği ön planda tutan tasarımları, çok işlevli mobilya kullanımı ve mekânın esnek organizasyonu açısından ele alınmaktadır. Her iki tipolojide de mekânın işlevsel kurgusunun kullanıcı ihtiyaçlarına yanıt verme biçimi karşılaştırılmaktadır.

Geleneksel konutlardan stüdyo dairelere geçiş sürecinde etkili olan tarihsel, toplumsal ve ekonomik dönüşümler çalışmanın önemli bir bileşenini oluşturmaktadır.

Göçebe yaşam kültüründen yerleşik düzene geçişle başlayan ve geniş ailelerden çekirdek aile yapısına evrilen toplumsal yapılar, mekân tasarımını biçimlendiren temel unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, modern kentleşme, bireyselleşme ve ekonomik sınırlamaların, mekânsal tasarımda nasıl belirleyici olduğu tartışılmaktadır.

Araştırmada, literatür taraması, plan incelemeleri, görsel dokümantasyon ve mekânsal karşılaştırmalar yoluyla geleneksel Türk konutları ile modern stüdyo tipi dairelerin mekânsal özellikleri karşılaştırılmaktadır. Bu kapsamda, konutların plan şemaları, kullanılan malzemeler, mekân organizasyonu ve mobilya düzeni gibi tasarım unsurları detaylı olarak incelenmiştir. Şekil, tablo ve diyagramlarla desteklenen araştırmalar, mekânsal düzenlemelerin kullanıcı deneyimi üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, geleneksel ve modern konut tipolojileri arasındaki bağlantıları derinlemesine inceleyerek, kullanıcı merkezli mekân tasarımında kültürel mirasın rolünü ve bu mirasın günümüz konut tasarımlarına olan etkisini anlamayı hedeflemektedir. Bu kapsam hem akademik bir perspektif sunmakta hem de mimari tasarım süreçlerine yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır.

1.3.Yöntem

Çalışmada belirlenen konu üzerine araştırma yapılarak kavramsal bir alt yapı oluşturulmuştur. Araştırma konusu ile ilgili literatür taraması yapılmış, makaleler, tezler incelenmiştir. Tez çalışmasının ana kavramlarının belirlenerek tanımlanmasını sağlayan araştırma çalışması; geleneksel konutlarda geniş ailelerin barınma ve yaşama ihtiyaçları ile günümüz stüdyo tipi dairelerde yaşayan insanların kendilerine yarattığı yaşam alanlarını açıklayarak, stüdyo dairelerin minimal ölçülerde ihtiyaçlarımızı karşılaması ve birbiriyle olan ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Şekiller, tablolar ve diyagramlar eşliğinde Geleneksel Türk Konut'unun Günümüz Stüdyo Daireler ile arasındaki farklılıklar ve benzerlikler açıklanmıştır.

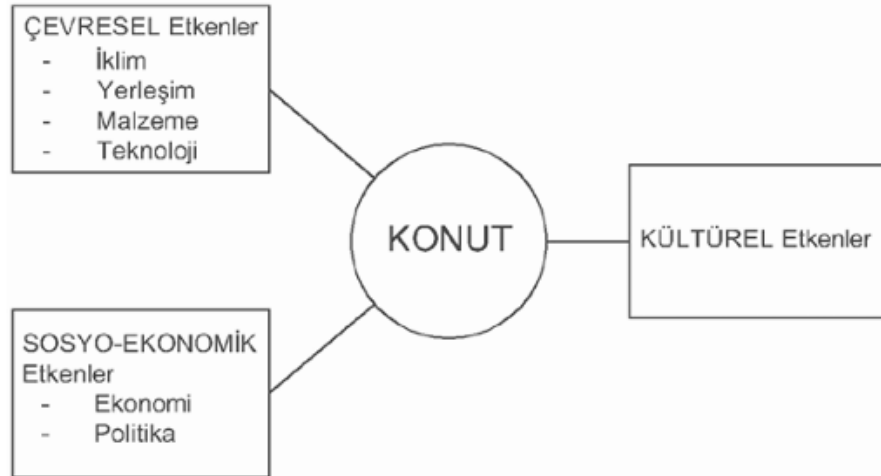
BÖLÜM 2

GELENEKSEL TÜRK KONUT KÜLTÜRÜ VE TEK MEKANDA YAŞAM “ODA”

Geleneksel Türk konutları, Türk kültürünün tarih boyunca oluşturduğu mimari anlayışı yansıtan ve sosyal, kültürel, ekonomik ve coğrafi koşullara uyum sağlayan yapılardır. Bu konutlar, genellikle ahşap, taş ve kerpiç gibi yerel ve doğal malzemelerden inşa edilmiştir. Anadolu'nun farklı bölgelerinde coğrafi ve iklimsel özelliklere göre değişiklik gösteren bu yapılar, işlevsellik ve estetik anlayışını bir arada barındırır.

Geleneksel Türk konutlarında iç mekân organizasyonu, geniş aile yapısına ve toplumsal yaşam biçimine uygun olarak düzenlenmiştir. En belirgin özelliklerden biri olan "oda", çok amaçlı bir yaşam alanı olarak tasarlanmış ve oturma, uyuma, yemek yeme gibi işlevleri bir arada sunmuştur. Ayrıca, konutlarda sofalar, avlular ve bahçeler gibi açık alanlar, hem sosyal yaşamı destekleyen hem de doğayla bağlantıyı güçlendiren önemli mimari öğeler olarak öne çıkar (Çizelge 2.1.)

Çizelge 2.1. Konut Oluşumunu Etkileyen Faktörler (Altman, 1980).

Üstte yer alan çizelgede, konut tasarımını etkileye başlıca faktörleri üç ana kategori altında toplar: Çevresel,Sosyo-Ekonomik ve Kültürel etkenler.

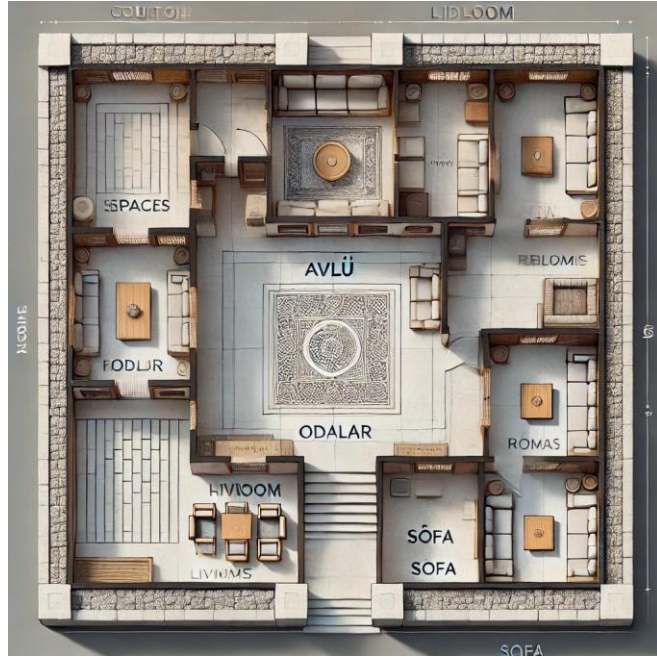
Çevresel Etkenler: iklim, yerleşim yeri, malzeme kullanımı ve teknolojik olanaklar konutun fiziksel tasarımını şekillendirmektedir.

Sosyo-Ekonomik Etkenler: Ekonomik durum ve politik kararlar, konutun büyüklüğünü, malzeme kalitesini ve yapı formunu etkilemektedir.

Kültürel Etkenler: Yaşam tarzı, aile yapısı ve toplumsal değerler konutların planlama ve kullanım düzenini belirlemektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde geleneksel konut tasarımı; doğal çevre, ekonomik koşullar ve kültürel unsurların bir arada değerlendirilmesiyle ortaya çıkar. Bu etkenlerin dengeli bir şekilde ele alınması, sürdürülebilir, işlevsel ve kullanıcı odaklı konutların üretilmesini sağlar.

Bu konutlar, mahremiyet, iklim koşullarına uyum, doğal ışık ve havalandırma gibi unsurlar göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Geleneksel Türk konutları, Türk halkının yaşam biçimini, estetik zevklerini ve doğayla uyumlu yaşam anlayışını temsil eden önemli bir kültürel mirastır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1. Oda,Sofa ve Avlu İlişisini Gösteren Plan Örneği(URL1)

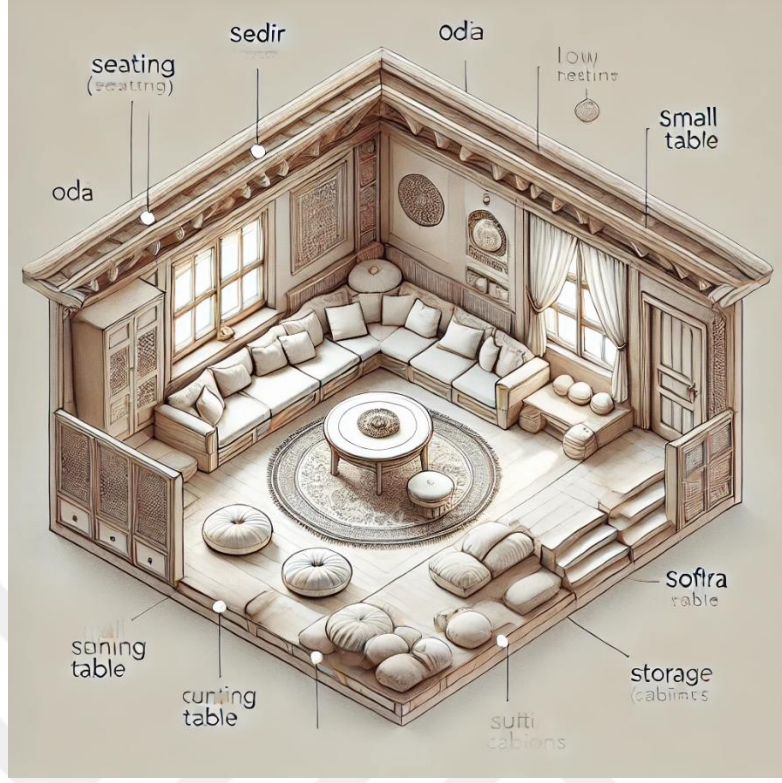
2.1. Geleneksel Türk Konut Kültürü

Geleneksel Türk Konutlarının biçimlenmesinde din en önemli faktörlerden biri olmaktadır. İslamiyet'in kabulü ile birlikte, mahremiyet olgusu belirgin bir şekilde gelişmiştir. Bu durum, bireylerin yaşam biçiminin daha içe dönük bir yön almasına zemin hazırlamıştır. İçe dönük yaşam tarzı, mekanların oluşumunu da etkilemiş ve böylece haremlik ile selamlık gibi kadın ve erkeklere özel farklı mekanların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Geniş aile kavramı, göçebe nüfustan yerleşik nüfusa geçişte konut yapılarının kurulması ve tasarlanmasında önemli bir faktördür. Bu süre zarfında anne, baba, çocuklar ve çiftler bir çatı altında yaşar. Obalarda yaşayan ailelerin yan yana kurdukları çadırlar, bina içinde odalara dönüşmeye başlamıştır. Odalar arasındaki bağlantılar ihmal edilebilir düzeydedir. Her yatak odasının bir verandaya veya sofaya açılan bir kapısı vardır. Bu da yatak odasının müstakil bir birim olarak tasarlandığını ve kullanıldığını göstermektedir. Erkek ailedeki en önemli kişidir. Bu yüzden evin en önemli odası erkeğin odası olmuştur. Bu odadaki en önemli eylemin erkeklerin toplanması olduğunu söyleyebiliriz. Bu odada, odanın iç kısmının göreve bağlı bazı bölümlere ayrıldığını açıkça görülür. Hizmetlilerin, misafirlerin ve ev sahiplerinin nerede kalacağı, kullanım özelliklerine göre belirlenir. Değer açısından harem odasına selamlık kadar önem verilmemiştir. İç düzen daha basittir (Şekil 2.2).

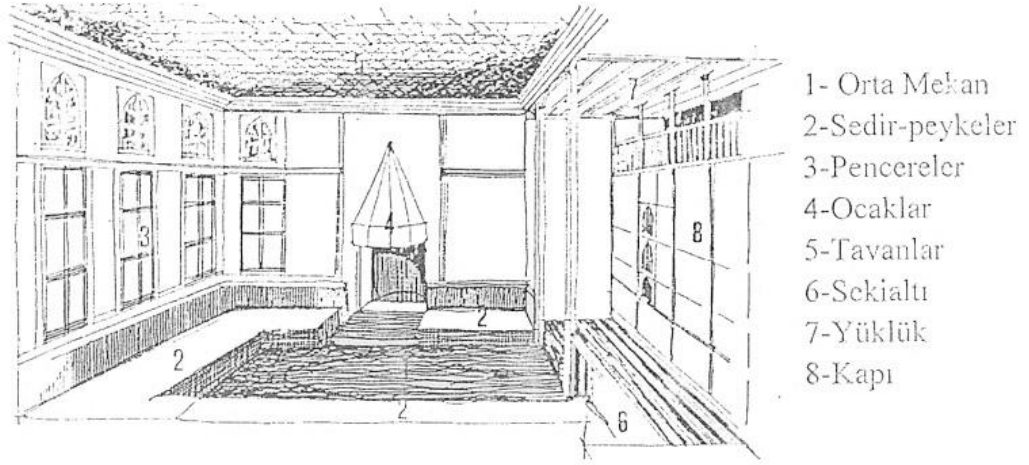
Oda bölümlerinin yerleşimi ve çalışması şu şekilde özetlenebilir:

- Belirli eylemleri gerçekleştirebilmek için tasarlanmıştır.
- İç düzenleri, toplumsal özelliklere göre oluşturulan ilkelerle sınırlıdır.
- Oda içinde bir ortak kullanım alanı bulunur.

Şekil 2.2. Geleneksel Türk Konutunda Oda Düzeni (URL2)

Odalar sosyal hayatta önemli bir yere sahiptir. Tarihsel süreçler üzerine yapılan araştırmalar, mimari öğelerin mekân kullanımına katkı sağladıkça daha önemli hale geldiğini ortaya koymuştur. Kat planı, odanın büyüklüğü ve şekli, kapı ve pencereler gibi iç ve dış ilişkilerin belirlenmesi de iç mekânın tasarımını etkiler. Aslında iç düzenin tasarımı, bina yapım süreciyle yakından ilgilidir (Şekil 2.3). Örneğin, kerpiç yapı ile ahşap tuğlalar arasındaki ilke birliğini görebilirsiniz. Detaylar malzemenin uygulanmasına bağlıdır. Ahşap yapının düzeni, malzeme verilerine bağlı olarak birden fazla pencerenin montajı için uygundur.

Şekil 2.3.Geleneksel Türk Konutu Oda Düzeni (Uşma, G. 2018).

Orta katta yer alan odalar genellikle gün içinde oturmak ve çalışmak için kullanılır. Üst katlardaki odalar yatak odası ve misafir odası olarak kullanılmaktadır. Kış odası gibi, yazlık odası da yönüne, büyüklüğüne ve yerleşimine bağlı olarak konumlanmıştır. Bu oda evin selamlık bölümünden veya merdivenlerden kolayca ulaşabilecek bir konuma yer almaktadır (Şekil 2.4).

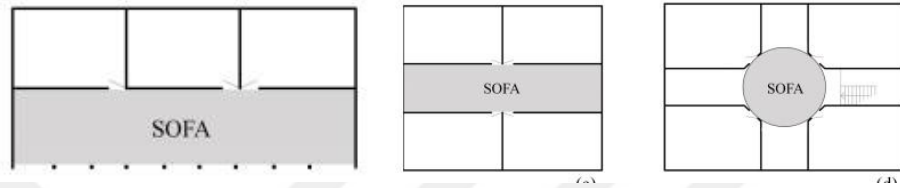
Şekil 2.4.Yaşam Alanı (Küçükerman, 1985)

2.2. Geleneksel Türk Konutunda Plan Şemalarının Gelişimi

Geleneksel Türk konutlarında plan şemaları, tarihsel süreçte sosyal, kültürel ve coğrafi faktörlerin etkisiyle şekillenmiş ve gelişmiştir. Bu konutların planlamasında temel

yaklaşım, işlevsellik, mahremiyet ve toplumsal yaşam biçiminin mekânsal yansımasıdır. Geleneksel plan şemaları, genellikle sofa adı verilen ortak yaşam alanı etrafında düzenlenmiştir. Sofa, odaları birleştiren ve evin iç organizasyonunu sağlayan merkezi bir unsur olarak öne çıkar.

Geleneksel Türk evlerinde plan tipolojisi, sofa konumuna göre sınıflandırılır (Şekil 2.5). Başlıca plan şemaları şunlardır:

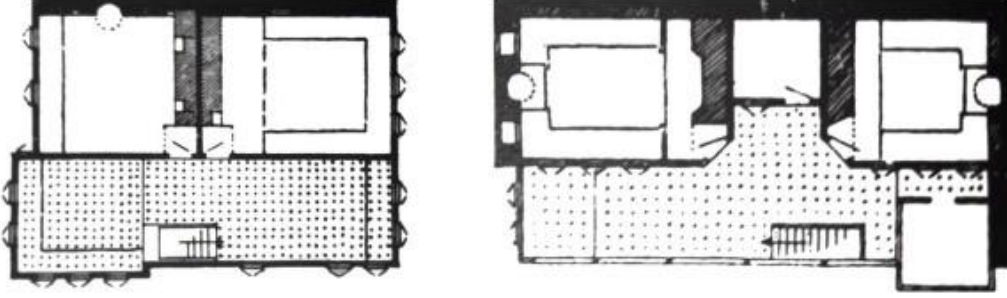
Şekil 2.5. Geleneksel Türk Evlerinin Plan Şemalarının Gösteimi a) Dış Sofalı, b) İç Sofalı, c) Orta Sofalı (Uşma, 2021)

Dış Sofalı Plan Tipinde: mekân organizasyonu, yan yana sıralanmış odaların bir sofa ile birbirine bağlanması esasına dayanır. Sofa, yapının kapalı hacmi dışında yer alır ve başlangıçta yalnızca üzeri örtülü, açık bir direklik şeklinde tasarlanmıştır. Bu ilkel form, iklim koşullarının elverişli olduğu bölgelerde uzun süre kullanılmaya devam etmiştir.

Zamanla, kullanıcıların yaşam standartlarının yükselmesi ve artan konfor talepleri doğrultusunda, açık sofa alanları kademeli olarak kapalı mekânlara dönüştürülmüştür. Bu dönüşüm sürecinin ilk aşamasında, sofaya bakan cephelerde pencere eklenerek yarı kapalı bir mekân elde edilmiştir. İlerleyen dönemlerde ise sofa tamamen kapatılarak iç mekânın bir parçası haline getirilmiştir. Başlangıçta cam bölmelerle kapatılan sofa, zamanla geniş açıklıklara sahip büyük pencerelerle donatılmış, böylece iç-dış mekân ilişkisi korunarak doğal aydınlatma sağlanmıştır.

Oldukça yalın bir düzenleme sunan bu plan tipine, mimari çeşitlilik ve estetik zenginlik katan unsurlar arasında eyvan ve köşk yer alır. Eyvan, açık veya yarı açık bir ara mekân olarak kullanılırken, köşkler genellikle yapıya eklenen ve çevreye hâkim bir konumda bulunan özel alanlar olarak tasarlanmıştır. Bu elemanlar, dış sofalı plan tipinin hem işlevselliğini artırmış hem de mimari ifadesine dinamizm kazandırılmıştır (Şekil 2.6).

- Sofa, evin dışında, açık bir alan olarak düzenlenmiştir.
- Genellikle sıcak ve ılıman iklimlerde tercih edilir.
- Evin avlu veya bahçesiyle doğrudan ilişkilidir.

Şekil 2.6. Emin Bekim Oğlu Hüsnü Evi (Gebze), Hacı Rıza Evi (Bergama)
(Eldem,1984)

İç Sofalı Plan: İç sofalı plan tiplerinde, sofa mekânı genellikle yapının merkezi ögesi olarak konumlanır ve her iki yanında odalar yer alır. Bu plan tipi, geleneksel Türk konut mimarisinde işlevsellik ile estetiği birleştiren önemli bir tasarım çözümdür. Sofa, evin iç mekânsal organizasyonunu sağlarken, aynı zamanda sosyal bir alan olarak da işlev görür.

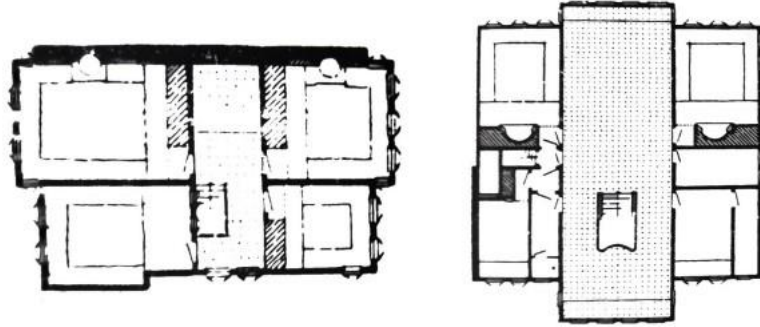
Bu tip yapılarda sofanın her iki yüzü, genellikle açık olacak şekilde tasarlanmıştır. Açık yüzeyler, doğal ışık ve hava sirkülasyonu sağlayarak mekânın ferah ve yaşanabilir olmasına katkıda bulunur. Ancak, bazı örneklerde sofaların bir cephesinin kapalı olduğu gözlemlenir. Bu durumun temel nedenleri arasında topografik koşullar, iklimsel faktörler ve kullanıcı ihtiyaçları yer alır. Örneğin, eğimli bir arazide inşa edilen evlerde, sofaların bir cephesinin kapalı bırakılması, yapının topografyaya uyum sağlaması açısından avantaj sağlar. Aynı şekilde, kullanım ihtiyaçlarına göre, mahremiyet veya rüzgârdan korunma gibi sebeplerle bu düzenlemeye başvurulabilir.

Sofanın iki yanı, genellikle çıkmalar ile devam edecek şekilde tasarlanabilir. Çıkmalar, mekânın dış cepheye taşarak genişlemesini sağlarken, yapıya hareketlilik ve estetik bir nitelik kazandırır. Bu tür bir düzenleme, yalnızca görsel bir etki yaratmakla

kalmaz, aynı zamanda iç mekânın işlevselliğini artırır. Çıkmalar, çoğunlukla oturma veya depolama alanı olarak kullanılırken, üst katlarda daha geniş manzara imkânı sunan birer yaşam alanına dönüşebilir.

İç sofalı planlarda, oda-sofa ilişkisi oldukça güçlüdür. Odalar, sofanın birer uzantısı gibi çalışır ve her biri bireysel işlevlere hizmet etmesine rağmen, ortak bir yaşam alanı olan sofaya açılır. Bu düzen, geleneksel Türk ailesinin çoklu yaşam biçimlerini destekleyen bir mimari çözüm sunar. Her oda, yalnızca yatma alanı değil, aynı zamanda yemek yeme, oturma ve depolama gibi farklı işlevleri karşılayabilecek şekilde tasarlanmıştır (Şekil 2.7).

- Sofa, evin içinde, kapalı bir mekân olarak düzenlenmiştir.
- Daha soğuk iklim bölgelerinde tercih edilir.
- Evin mahremiyet ve ısınma ihtiyaçlarına uygundur.

Şekil 2.7. Bir Yüzlü İç Sofalı Plan Tipi Örneği, İki Yüzlü İç Sofalı Plan Tipi Örneği
(Eldem, 1984)

Orta Sofalı Plan: Orta sofalı plan tipinde, plan düzeninin merkezi ögesi sofadır ve yapının genel organizasyonu bu mekân etrafında şekillenir. Sofa, genellikle dikdörtgen veya kare bir forma sahiptir ve dört tarafında odalar düzenlenmiştir. Bu odalar, evin bireysel kullanıma ayrılmış birimlerini oluştururken, sofa ortak bir yaşam alanı olarak işlev görür.

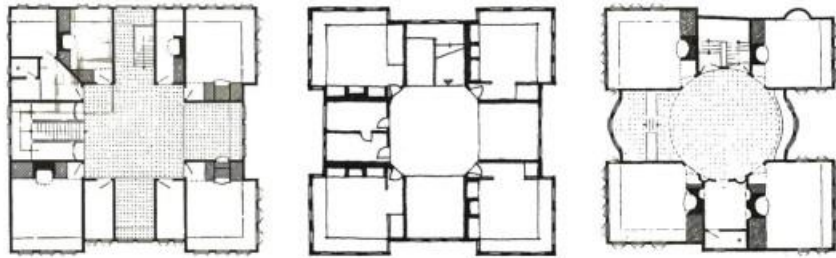
Bu plan tipinde, sofaya doğal ışık sağlamak amacıyla odalar arasında eyvanlar yer alır. Eyvan, yarı açık bir geçiş mekânı olarak hem işlevsel hem de estetik bir unsur sunar.

Eyvân sayısı, evin büyüklüğüne ve tasarımına bağlı olarak değişiklik gösterebilir; birden dört eyvâna kadar örnekler bulunmaktadır. Eyvanların varlığı, sofayı yalnızca bir geçiş alanı olmaktan çıkararak, ferah, aydınlık ve yaşanabilir bir mekâna dönüştürür.

Orta sofalı plan tipi, iç sofalı plan düzeninin en gelişmiş versiyonu olarak kabul edilir. Bu plan, daha büyük ölçekli ve karmaşık bir mekân organizasyonuna olanak tanıdığı için genellikle geniş aileler veya varlıklı hane halkına sahip konutlarda uygulanmıştır. Varlıklı ailelerin yaşam tarzını yansıtacak şekilde tasarlanan bu konutlarda, eyvanlar, odaların boyutları ve dekoratif detaylar daha özenli ve ihtişamlı bir biçimde ele alınmıştır.

Bu plan tipinin tercih edilmesinde, yalnızca estetik ve işlevsel ihtiyaçlar değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel faktörler de etkili olmuştur. Orta sofalı düzen, evin sosyal mekânlarının merkezileştirilmesi ve tüm bireylerin ortak bir alanda bir araya gelebilmesi açısından önemlidir. Aynı zamanda, hane halkının mahremiyetine verilen önemi vurgulayarak geleneksel Türk konut mimarisinin karakteristik özelliklerinden birini ortaya koyar (Şekil 2.8).

- Sofa, planın tam merkezinde konumlanmıştır.
- Tüm odalar bu merkezi sofaya açılır.
- Simetrik bir plan düzeni sağlar ve geniş aile yapıları için uygundur.

Şekil 2.8. Dört Köşeli Orta Sofalı Plan Tipi Örneği, Pahlı Orta Sofalı Plan Tipi Örneği, Yuvarlak Orta Sofalı Plan Tipi Örneği (Eldem, 1954)

Geleneksel Türk evlerinde odalar, yaşamın temel birimlerini oluşturan, çok işlevli mekânlardır. Bu odalara erişim, plan şemasının türüne ve yapının işlevselliğine bağlı olarak şekillenir. Odaya geçiş süreci, hem mimari organizasyonun hem de sosyal yaşamın

bir yansıması olarak önem taşır. Bu süreçte kullanılan mekânsal geçiş elemanları, Türk evinin mahremiyet, işlevsellik ve estetik anlayışını ortaya koyar.

Sofa ve odalar arasındaki ilişki, yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda estetik bir etkileşim sağlar. Sofa, evin iç dekorasyonunun ana odaklarından biridir. Odalar, sofanın etrafına düzenlenirken, estetik uyum ve mekânsal çeşitlilik sağlanır.

Sofa ve odalar arasındaki ilişki, sosyal ilişkilerin kurulmasında önemli bir rol oynar. Geleneksel Türk evlerinde, mahremiyet ve toplumsal yaşam arasındaki dengeyi sağlamak amacıyla sofa, önemli bir geçiş ve etkileşim alanıdır.

Sofa, evin tüm bireyleri için bir araya gelme ve ortak zaman geçirme alanıdır. Aile bireylerinin sosyal etkileşimi, genellikle burada gerçekleşir. Sofa, iç mekânın doğal aydınlatma ve havalandırma ihtiyacını karşılamakla birlikte, odalar arasındaki bağlayıcı işlevi de üstlenir.

Odalar, aile bireylerinin özel alanlarını oluşturur ve bu alanlar sofa aracılığıyla birbirine bağlanır. Geleneksel evlerde, özellikle haremlik ve selamlık uygulamalarında, odaların ve sofanın ilişkisi mahremiyeti ve sosyal yapıyı koruyacak şekilde tasarlanır. Mahremiyetin sağlanması için bazı odaların doğrudan sofanın içinde değil, daha kapalı alanlarda yer aldığı görülebilir.

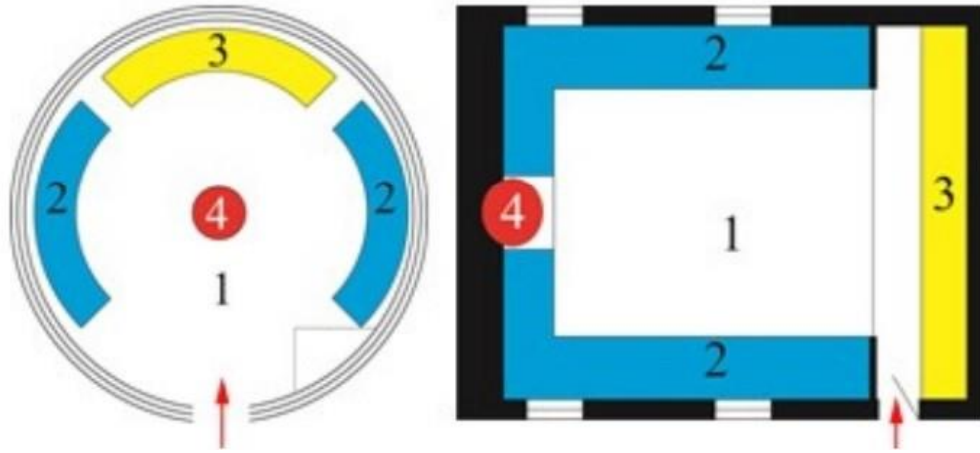
Sofa ve odalar arasındaki ilişki, geleneksel Türk evlerinin plan şemalarında hem işlevsel hem de estetik bir düzen oluşturur. Sofa, ortak yaşam alanı olarak işlev görürken, odalar bireysel mahremiyet alanlarını temsil eder. Bu mekânsal ilişkiler, sosyal yapıyı, mahremiyeti ve estetiği dengeleyen bir tasarım anlayışını yansıtır. Sofa, odalarla bağlantılı olarak hem mekânsal hem de kültürel bir bağ kurar, böylece evin iç organizasyonu hem işlevsel hem de sosyal bir yapı sunmaktadır.

2.3. Geleneksel Türk Konutunda “Oda” Kavramı

Geleneksel Türk Konutunun en önemli mekanlarından biri odadır. Odalar genellikle evli çiftlere göre ve çiftlerin gündelik ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde düzenlenmiştir. Odaların ölçüleri değişse bile nitelikleri genellikle aynıdır. Bu nitelikler geleneksel yaşam tarzına göre kurulmuştur ve yaşam tarzı değişene kadar geleneksel yapıyı korumuştur. Geleneksel Türk konutlarında oda, atalarımızın kurdukları çadır kültürünün zaman içinde gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, çadırların işlev

şemasının devamını Geleneksel Türk konutlarında da devam ettirmişlerdir ve odalarını, ev yaşamına dair yapılan; oturmak, yemek hazırlamak, yemek yeme, banyo yapmak, dinlenmek, uyumak vb. gibi gün içinde yapabileceğimiz tüm eylemleri tek odada gerçekleştirebilecek şekilde tasarlamışlardır.

Pakalın, “oda”nın evlerin oturmak ve yatmak için ayrılan kısımlarına, “höcre” veya “göz” olarak da adlandırıldığını belirtir.¹ Ancak çok kabaca verilmiş olduğu düşünülen bu açıklamada, oda ile eşanlamlı bir sözcük olarak tanımlanan hücrenin, buradaki odadan farklı bir mekan işaret ettiğini belirtmek gerekir.² Odalar daha geniş ve insanların tüm eylemlerini rahatça yapabileceği alanlardan oluşmaktadır. Bu nedenle hücrelerin eylem anlayışının sınırlı olduğunu ve bu denli donanımlı olmadığını düşünürsek geleneksel Türk konutlarındaki odalar ile arasındaki fark burada ortaya çıkmaktadır (Şekil 2.9).

Şekil 2.9. Göçebe Çadırı ve Geleneksel Türk Konut'ta Oda Yerleşimi (Çizim: Cansız, F., Ekim/2013,)

Üste yer alan plandaki mahaller, kullanım amaçlarına göre belirli bir düzen içerisinde numaralandırılmıştır.

Çok amaçlı orta alan olarak tasarlanmış olup, farklı işlevlerin bir arada gerçekleştirebileceği esnek bir alan sunmaktadır.

¹ Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri, 2, S.716.

² Yerasimos, "16 yy. İstanbul Evleri", s. 310.

Oturma Alanı olarak düzenlenmiş olup, bireylerin dinlenme, sohbet etme ve diğer sosyal etkinlikler için kullanıldığı, yaşam alanının merkezi işlevi gören bölgelerdir.

Kapalı kullanım alanı olarak tanımlanmakta olup, dolap ve yüklük gibi depolama ve düzenleme işlevlerine hizmet etmektedir.

Isınma ve Yemek pişirme amaçlı Ocak olarak belirlenmiş olup, ısınma ve yemek pişirme işlemleri için gerekli olan ısıtma ve mutfak işlevlerini yerine getiren özel alanlardır.

Bu düzenleme, her bir mahallenin belirli işlevsel gereksinimlere göre ayrıldığı ve yaşam alanının etkin bir şekilde organize edildiğini göstermektedir.

Odalar, evlerin en önemli unsurudur. Yemek, oturmak, uyku gibi temel ihtiyaçları karşılamak, odadaki en özel mekân olarak kabul edilir. Yeme ve uyuma eylemlerine ilişkin olarak kullanılan mobilyalar, yeme ve uyku eylemi tamamlandığında ortadan kaldırılarak yüklüklere kaldırılır (Şekil 2.10).

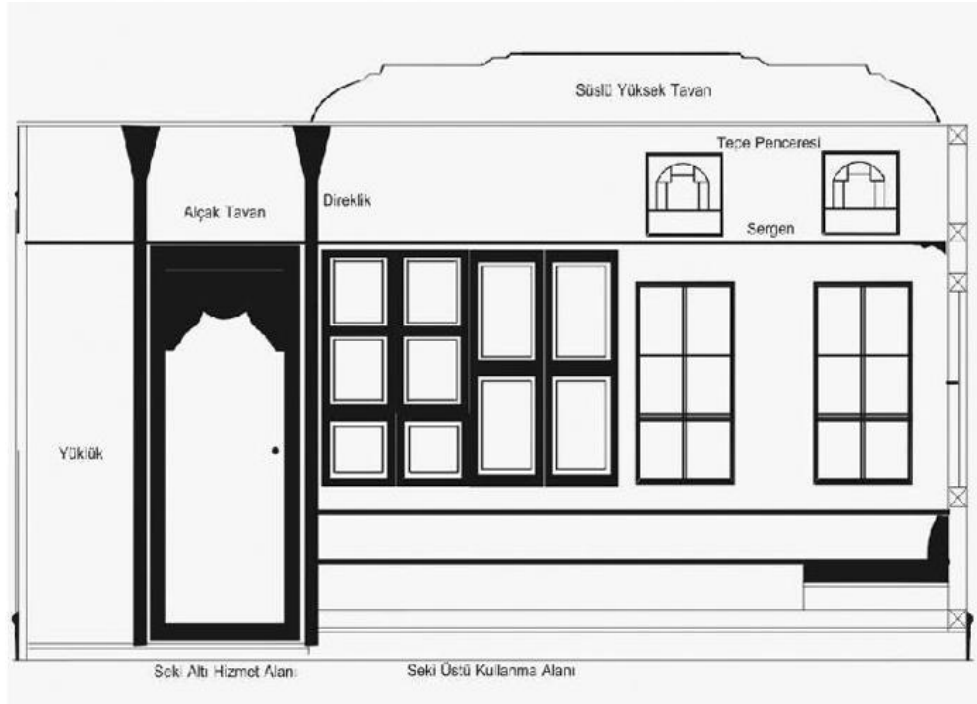
Şekil 2.10.Yemek Yeme ve Yatma Düzeninde Tasarlanmış Geleneksel Türk Odası
(Güney,1991)

Geleneksel Türk Konutlarda, odalar sofaya doğru açılmaktadır. Odalar sokak ve arsanın konumuna göre yerleştirilir. Zemin kattaki odalar konaklama amaçlı kullanılsalar bile, genel olarak kapalıdır. Üst kattaki odalarda ise özellikle dışa açılmak, sokağa bakmak ve doğal ışık elde edebilmek için mümkün olduğunca çok pencere açmaya çalışılmıştır (Şekil 2.11)

Şekil 2.11. Oda Düzeni (Küçükerman, Ö,1985).

Türk Konutlarında iki önemli faktör olan geometrinin ve faydacılığın mekanın biçimlenmesinde etkin olduğu bilinmektedir. Odalar genellikle kare veya dikdörtgen şeklindedir. Binanın zeminde yer aldığı koşullara ek olarak, üst kat odalarının genişlemesi ve daha doğru şekillendirilmesi amaçlı çıkmalar uygulanmıştır. Bu nedenle odalar, gündüzleri insanların oturup yemek hazırladığı, geceleri ise yüklüklerden çıkarılan yatakların serildiği yatak odası haline dönüşen mekanlardır (Şekil 2.12).

Şekil 2.12. Türk Odası Kesit Görünümü (Çizim: G.S,Bozkurt).

Odaların ana mekan birimi olarak düzenlenmesi, odaların sofa aracılığıyla birbirine bağlanmasıyla sağlanmaktadır. Bu yapı, yenilikçi düzenlemeler ile odaların genişletilmesine olanak tanır. Başka bir ifadeyle, aynı temel plan tipinde çeşitlilik sağlanabilir; aynı zamanda, farklı plan türlerinin oluşturulması mümkün hale gelir. Bu süreçte, odaların şekli korunurken, sofa düzeni değişkenlik gösterebilmektedir.

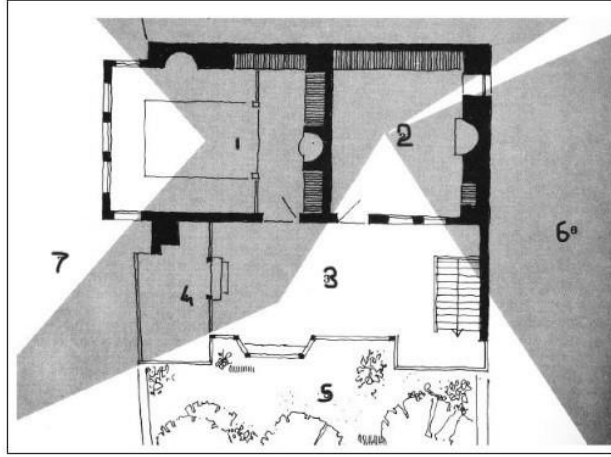
Geleneksel Türk konutlarında odalar hem temel mekan kavramı, hem de bu kavramın oluşturduğu yapıların temel ilkeleri bakımından ‘kesinlikle tanımlanmış bir tasarıma göre yapılmıştır. Bu nedenle Anadolu’daki geleneksel konutların odaları kavram olarak aynıydı, ama mimari planları farklıydı (Şekil 2.13).

Şekil 2.13. Safranbolu’da Geleneksel Türk Evinde Oda ve Sofa İlişkisi (Akıncı,2023)

Yönlendirme sağlıklı yaşam koşullarını yaratmayı amaçlayan temel bir yaklaşımdır.

Şekil 2.3.6’daki plan şemasına baktığımızda dış çevreye yönelen oda dışardan direkt ışık alabilen ve oturma alanı olarak kullanılan oda diyebiliriz. 2 numarada bulunan oda ise sadece sofaya açılmaktadır. Dış etkenlerle bir bağlantısı yoktur. 3 numara ise bahçeye yönelen sofayı görmekteyiz. 4 numara ise dışa kapalı ve sofaya açık oturma yerleri bulunmaktadır. 5 numara direkt bahçeye açılmaktadır. 6 numara ise komşuya bakmaktadır. 7 numara yola çıkışı vardır (Şekil 2.14)

Şekil 2.14. Odaların Konu İçindeki Yönlenmeleri (Küçükerman, Ö,1985).

Geleneksel Türk Konut'larındaki odalar sofa veya sofa niteliğinde koridorlara açılır. “Oda her zaman kendi başına bağımsız bir bütünlük arz etmektedir. Sofaların açık alanlarda kurulduğu dönemlerde, odaların kendine özgü karakteri daha belirgin hale gelmiştir. Her odanın, birbirinden bağımsız bir kapısı ve kendine has bir iç düzeni bulunmaktaydı. Odalar arasında herhangi bir bağlantı veya geçiş unsuru mevcut değildi. Odalar arasında geçiş 18.yy. sonlarına doğru yüklük içi kapıları bağlantısıyla olmuştur.” (Eldem,S.H.s:18).

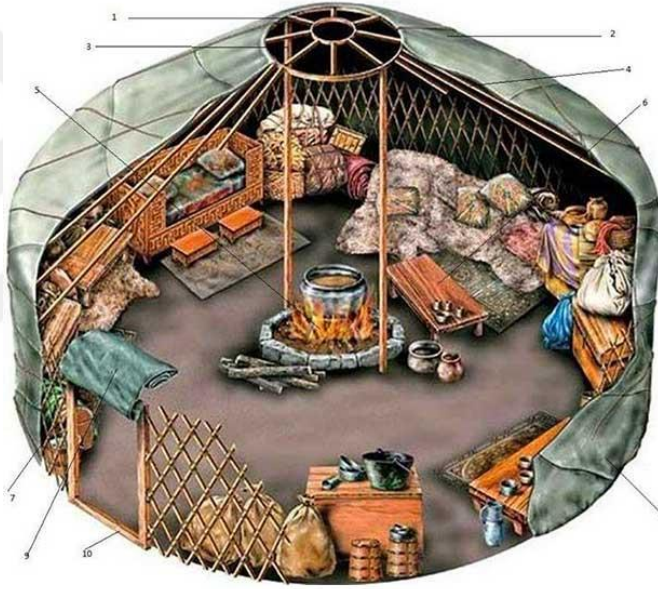
2.4.Tarihsel Süreçte “Oda” nın Gelişimi

Tarih boyunca, insan kendisini doğal koşullardan korumak ve günlük hayatını sürdürmek için bir yerlere sığınma ihtiyacı hissetmiştir. İnsanlar ilk çağlarda mağaralarda, ağaç kovuklarında ve çoğunlukla yaşam alanı olarak su kenarlarında hayatını sürdürmüşlerdir. Topluluklar halinde yaşamaya devam etmişlerdir. Vitruvius'a göre, insanlığın ilk toplantısı, bilinçli buluşma ve sosyal ilişkilerin gelişmesinin kaynağı ateşin keşfi ile olmuştur. Ateşin keşfi insanlık tarihinde çok önemli bir noktadır. İnsanoğlu bu keşfin sonrasında kendi yaşam alanlarını kendileri oluşturmaya başlamışlardır. Bu yüzden bir toplulukta yerleştiklerinde sadece kendilerini korumayı değil, aynı zamanda topluma uyum sağlamayı da öğrenirler.

Türklerin göçebe çadırından geleneksel Türk konutuna geçiş süreci, tarihsel ve mimari açıdan önemli bir dönüşümü yansıtır. Göçebe yaşam tarzında kullanılan çadırlar, taşınabilirlik, esneklik ve işlevsellik açısından son derece pratik bir yapı sunuyordu. Bu

yapılar, genellikle dairesel bir plana sahip olup merkezdeki ocak etrafında şekillenmişti. Çadırın mekânsal düzeni, sosyal yaşamın odak noktası olan merkezi bir alan ve çevresinde kişisel alanları içeriyordu.

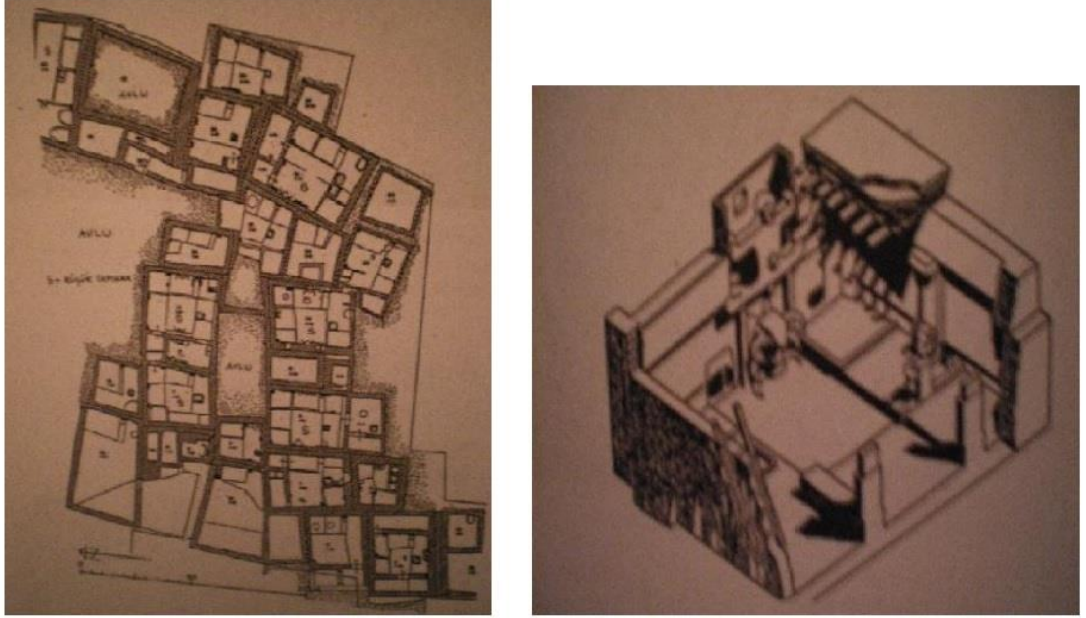
Yerleşik hayata geçişle birlikte, çadırların mekânsal anlayışı ve işlevselliği yerleşik konutlara taşınmıştır. Anadolu'ya yerleşen Türkler, çadırdan gelen içe dönük tasarım anlayışını avlu düzenine dönüştürmüş, çadırın taşınabilir özelliklerini ise yerel malzemelerle daha kalıcı yapılar oluşturarak uyarlamıştır. Geleneksel Türk konutlarında sofa ve odalar gibi mekânlar, çadırdaki ortak yaşam alanlarının devamı niteliğindedir. Aynı zamanda mahremiyet, çok işlevlilik ve iklime uygunluk gibi çadırdan gelen kavramlar, geleneksel Türk konutlarında da korunmaktadır (Şekil 2.15).

Şekil 2.15. Çadır Düzeninden Bir Örnek (URL3)

İnsanoğlu'nun doğa ve toprak keşfi, yerleşik bir hayatta yaşama arzularını arttırmıştır. Sonuç olarak, konutlar inşa edilmeye başlamıştır. Böylece "Anadolu toprakları Neolitik dönemden itibaren gelişen ve değişen bir ev mimarisine şahit olmuştur. Bunun en güzel örneklerinden biride; Çatalhöyük örneğinde olduğu gibi birbirine bitişik, dikdörtgen planlı küçük evler neredeyse bir kent oluşturacak kadar çok

sayıdaydı (Şekil 2.16). Kapısız ve damlardan girişlerin sağlandığı bu kerpiç evler insanoğlunun korunma ve sığınma ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte olmuştur.”³

Şekil 2.16. Çatalhöyük'te Bir Oda (Bektaş. C, Türk Evi, sf.14)

Türkler nesiller boyunca kalabalık bir halde yaşamışlardır. Anne, baba, aile büyükleri, çocuklar ve onların eşleri ile çocuklarından oluşan bu ataerkil düzende; kalabalık aile yaşantısında karı kocadan ibaret bir birim oluşmuştur. Yeni evlenen çiftler için açılan odalar bir ailenin tüm ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca tüm ailenin bir araya geldiği mekanlar, yiyeceklerini sakladıkları kilerler vb. mekanlarda günlük yaşantılarını sürdürmüşlerdir. Hayatlarını devam ettirebilecek şekilde çalışmalarını yapabilecekleri ortamlara da ihtiyaç duyduklarından dolayı, aynı zamanda çok sayıda odalı konutlar yapmışlardır.

Geleneksel Türk Konut'unun tarihsel gelişim süreci bakımından incelendiğinde, en basit plan tipinden en karmaşık plan tipine doğru farklı iç mekân kurgulamaları

³ Ö. Nihan Uysal, "Geleneksel Türk Evi İç Mekan Kurgusunun İncelenmesi ve Süleymaniye Bölgesi

Örnekleri Analizi", M.S.Ü. Fen Bil. Ens., Y.L. Tezi, 2007, sf.5

görülmüştür. İç mekân tasarımının temel unsurlarından olan oda ve oda içi donatılar, işlevsellikleri ve yerel özelliklerine bağlı olarak detaylı bir şekilde incelenmiştir.

2.5.Oda`yı Biçimlendiren Unsurlar

Geleneksel Türk odası, Türk konutlarının iç mekan düzenlemelerinde merkezi bir rol oynamakta olup, çeşitli kültürel, sosyal ve iklimsel faktörlerin etkisiyle şekillenmiş bir mimari yapıyı yansıtmaktadır. Bu odalar, hem işlevsel hem de estetik açıdan belirli mimari özellikler taşır ve bu özellikler, Türk evlerinin günlük yaşam pratiklerini destekleyecek şekilde tasarlanmıştır. Geleneksel Türk odasının mimari özellikleri şu şekilde detaylandırılabilir:

Geleneksel Türk odası, genellikle tek bir ana mekân olarak tasarlanmış olup, bazen bu ana oda sofalarla bağlantılı bir şekilde genişletilebilir. Odaların fonksiyonel özellikleri, sosyal yaşamın farklı alanlarında kullanılabilmesine olanak tanıyacak biçimde düzenlenmiştir. Odanın işlevi, yerel geleneklere göre değişkenlik gösterse de en yaygın kullanımı misafir ağırlama, aile üyeleri arasında dinlenme veya gündelik sohbetler için uygun bir ortam sunmaktır. Bu bağlamda odalar, hem kamusal hem de özel yaşam alanı olarak işlev görmekte ve toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesine hizmet etmektedir (Şekil 2.17)

Şekil 2.17. Geleneksel Türk Ailesinin Yaşam Tarzının Yansıttığı Bir Oda Görünümü
(Ünügüralp,1984)

Mekânsal Düzen ve Fonksiyonel Yapı: Geleneksel Türk odası, genellikle tek bir ana mekân olarak tasarlanmış olup, bazen bu ana oda sofalarla bağlantılı bir şekilde

genişletilebilir. Odaların fonksiyonel özellikleri, sosyal yaşamın farklı alanlarında kullanılabilmesine olanak tanıyacak biçimde düzenlenmiştir. Odanın işlevi, yerel geleneklere göre değişkenlik gösterse de en yaygın kullanımı misafir ağırlama, aile üyeleri arasında dinlenme veya gündelik sohbetler için uygun bir ortam sunmaktır. Bu bağlamda odalar, hem kamusal hem de özel yaşam alanı olarak işlev görmekte ve toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesine hizmet etmektedir.

Pencereler ve Kapılar: Geleneksel Türk konutlarında, kapılar ve pencereler, odaların iç ve dış çevre ilişkilerine önemli özellikler katmıştır. Pencereler, odanın iç düzeninin kuruluşunu ciddi bir şekilde etkilemiştir. Bazı gelenekler konutun kendi içinde daha kapalı bir ortam olmasını gerektirmiştir fakat bazı çözümlerde dış çevreye, sokağa ve konutun dışına açılma görülmektedir. Bu durum da konutun dış çevre ile olan ilişkisini de güçlendirmeye başladığını göstermektedir.

Geleneksel Türk Konut mimarisinde pencereler, iç mekanlara daha iyi havalandırma ve ışık sağlamak için tek yöne açılmıştır. Alt kattaki pencereler mümkün olduğu kadar küçük ve kapalı tutulmuştur, üst kattakiler ise bunun tersine daha büyük ve daha fazla tutularak odaya ışığı ve görüşü arttırılmıştır (Şekil 2.18) (Şekil 2.19).

Şekil 2.18. Ahşap Kafesli Pencere Sistemleri (URL4)

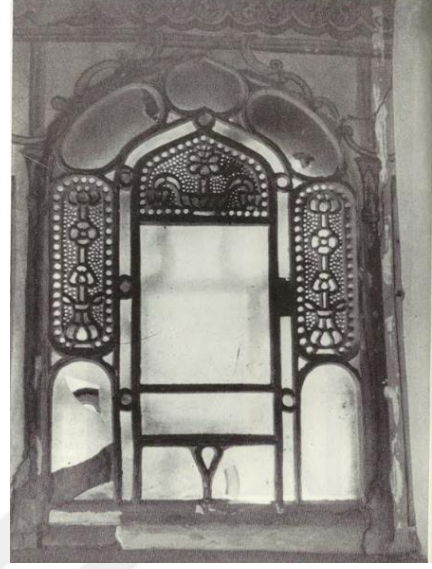
Şekil 2.19. Ahşap Kafesli Cumbalı Pencere Örneği (Özker,2011.)

Pencereler içlik ve dışlık olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Dışlık kısmı daha sade tasarlanırken, içlikler daha süslemeli ve renkli yapılmıştır. Kullanılan desenler dönemin özelliklerini taşımaktadır. Ahşap çerçeve içinde geometrik ve bitkisel desenler

uygulanmıştır (Şekil 2.20). Tepede kullanılan pencereler de ise genellikle renkli cam kullanılmıştır (Şekil 2.21).

Şekil 2.20. Tepe Penceresi Örneği
Araklı (Küçükerman, 1985).

Şekil 2.21. Şekil 2.4.9 Tepe Penceresi
Örneği (Küçükerman, 1985).

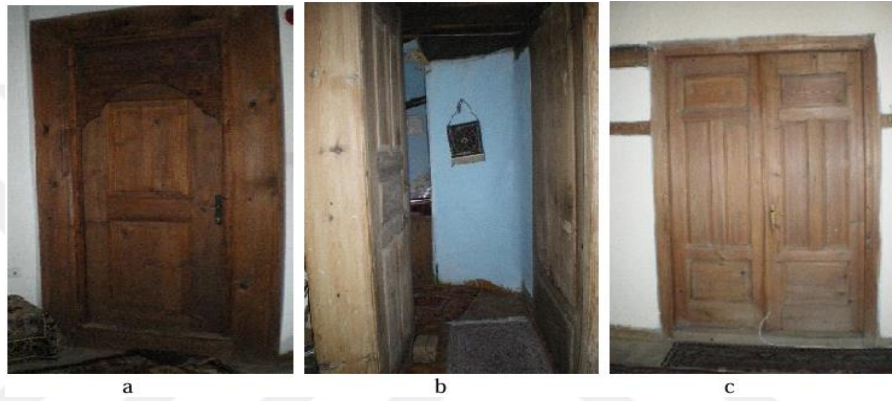
Pencereler, oturanda, ayakta duranın da görünüşünü kesmeyecek biçimdedir. Pencereler açılır ve dışarda görmek istediğiniz manzarayı görebilecek şekilde ayarlanır. Sokağa bakan cephede bir cumbanız pencereniz varsa, “komşuya pencere açmama” anlayışıyla cumbanın geniş yüzü, karşı komşuyu görmemesi için ya sağır tutulup göz hizasının üstünde pencerelerle aydınlatılmış, ya da pencereler ahşap kafeslerle kapatılarak içerinin dışarıdan görülmesi engellenmiştir. Pencereler evin dışındaki manzaraya göre değil, evin içindeki yaşama göre açılır. Odada kullanılmayan çok fazla eşya bulundurulmaz. Ayrıca yatak, yemek tepsisi gibi öğeler kullanıldığı sürece odanın ortasında yerleştirilir. Tamamlandığında ise, odanın bir kenarında muhafaza edilir.

Kapı kanadı sade olup, düz tahtaların üç yatay kuşakla bağlanmasıyla oluşmuştur. En sık görülen kapı modelleri ise “aynalı” ve “tablalı” olanlardır. Kapının, odanın iç

tarafına bakan yüzü dikdörtgen olup sofa tarafına bakan yüzü ise üst pervaz bir süs kemeri biçimini almıştır. Bu kemer ahşaptan yapılarak, simgesel bir özellik göstermektedir.

Kapının dış yüzünde ise kapı üç yönden pervaz ve altta da eşikle sınırlandırılmıştır. “Üst pervazın altında “kitabe” dediğimiz bir yüzey onun altında da kapıya kemer biçimini veren bir parça bulunmaktadır.

İç kapılarda ev sahibinin sosyal seviyesi ve maddi durumuna bağlı olarak şekillenmiştir. Önemsiz kapılar iki veya üç yatay kuşaklı çakma kapılardır. Önemli konutlarda ise aynalı kapılar, çok parçalı veya oyma işlemeli süslü kapılar odaları süslerler. Bazı konutlarda ise baş odaların giriş kapılarının üstünde kemerli bir ahşap eleman vardır (Şekil 2.22). Baş odayı tarif eden bir simge olarak bilinmektedir.

Şekil 2.22. (a-b-c) Safranbolu Evlerinden Kapı Örnekleri 19 yy. (Bozkurt, S. Gülçin.,2009).

Yüklükler: Geleneksel Türk evlerinde, yüklükler, genellikle odaların içinde bulunan, eşyaların düzenli bir şekilde saklandığı depolama alanlarıdır. Bu yapılar, evin işlevselliğini artıran, aynı zamanda estetik bir değer taşıyan önemli mimari elemanlardır. Yüklükler, genellikle odaların duvarlarında yer alır ve duvarın üst kısmında, tavan hizasında veya odanın köşelerinde konumlanır. Bu tasarım, yerden tasarruf sağlayarak odaların daha geniş ve düzenli görünmesini sağlamaktadır.

Yüklüklerin temel işlevi, evdeki çeşitli eşyaların düzenli bir şekilde depolanmasını sağlamaktır. Yüklüklerde, özellikle yatak odasında yastık, örtü, giysi gibi büyük eşyalar; misafir odasında ise değerli eşyalar, takılar ve özel eşyalar saklanır. Yüklükler, aynı zamanda günlük yaşamda kullanılan ama sürekli olarak görünmesi istenmeyen eşyaların saklanması da olanak tanır.

Yüklükler, aynı zamanda evin iç dekorasyonunun önemli bir parçasıdır. Genellikle ahşap malzeme kullanılarak yapılan yüklükler, detaylı işçilikleri ve zarif süslemeleriyle dikkat çeker. Yüklüklerin kapakları, bazen sade, bazen de oymalı veya parmaklıklı (tel işçiliği) olabilir. Bu tasarımlar, geleneksel Türk sanatının izlerini taşıyan estetik bir değer oluşturur (Şekil 2.23).

Şekil 2.23. Geleneksel Türk Konutunda Yüklük (URL5)

Ocak: Geleneksel Türk evlerinde sadece yemek pişirmenin ötesinde bir rol üstlenir. Evdeki sıcaklık, ocak tarafından sağlanır ve özellikle kış aylarında ocak etrafında aile bireyleri bir araya gelir. Ayrıca ocak, sosyal bir mekân olma özelliği taşır. Aile üyeleri, ocak etrafında sohbet eder, yemek hazırlığı yapar ve birbirleriyle vakit geçirir. Yani, ocak evin kalbi gibi işlev görür ve ailenin birlikteliğini sağlayan bir alan oluşturmaktadır. Ocak, geleneksel Türk evlerinde genellikle yerden yükseltilmiş bir yapıda olur. Bu yapı, hem ısınma işlevini daha verimli hale getirir hem de yemek pişirme sırasında kullanılan ateşi daha güvenli bir şekilde tutmayı sağlar. Ocakların üst kısmında baca bulunur, bu da dumanın dışarı atılmasını sağlamaktadır.

Geleneksel Türk evlerinde ocak, evin işlevsel merkezlerinden biri olup, sadece yemek pişirme ve ısınma değil, aynı zamanda sosyal etkileşim ve kültürel ritüeller açısından önemli bir rol oynar. Evdeki sıcak atmosferi ve aile içindeki bağları güçlendiren bu yapı, Türk evlerinin en karakteristik öğelerinden biridir (Şekil 2.24).

Şekil 2.24. Geleneksel Türk Evinde Ocak Örneği (URL6)

BÖLÜM 3

KATLI KONUT KÜLTÜRÜ VE TEK MEKAN`DA YAŞAM “STÜDYO TİPİ DAİRE”

Büyükşehirlerin nüfus artışı ile gelişen konut ihtiyacına çözüm bulmak amacıyla günümüzde sıklıkla karşılaştığımız Stüdyo Tipi Daireler, yaşam alanları sınırlı şekilde tasarlanmış olup karşımıza çıkmaktadır. Tüm yaşam alanlarının iç içe olduğu; temelde dinlenme, yemek yeme, uyuma ve temizlenme gibi ihtiyaçların yeterli düzeyde olacak şekilde tasarlanmaktadır. Yapılış gereği tasarımları daha işlevsel ve uygun maliyetli barınma olanağı sağlamaktadır.

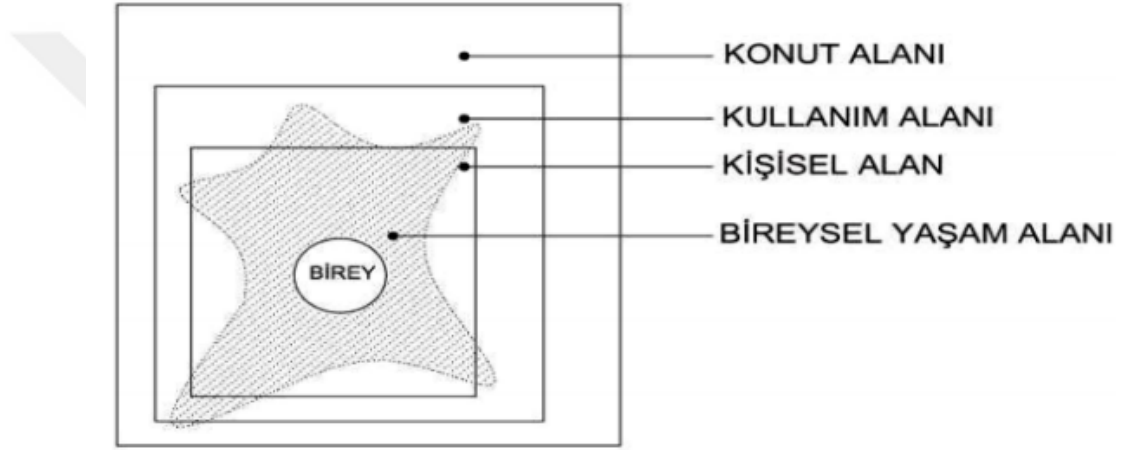
Stüdyo Tipi Daireler iki tipten oluşmaktadır. Birinci tip olan 1+0 stüdyo daireler, tek bir ortak alandan oluşur ve salon, mutfak bir arada tasarlanır. Bu tip dairelerde ek alan olarak sadece banyo yer almaktadır. İkinci tip daireler ise 1+1 şeklinde tasarlanmaktadır. Bu dairelerde ise salon ve mutfak birleşik olup fazladan ek bir oda bulunmaktadır.

3.1. Katlı Konut Kültürü

Stüdyo tipi daire kültürü, modernleşme, kentleşme ve toplumsal yaşam tarzlarındaki değişimlerle ortaya çıkmıştır. Özellikle sanayileşme sonrası artan nüfus yoğunluğu, şehirlerde konut alanlarının daralması ve bireysel yaşam biçimlerinin yaygınlaşması, küçük ve işlevsel yaşam alanlarına olan ihtiyacı artırmıştır. Bu daireler, minimal bir alanda oturma, yemek yapma ve uyuma gibi temel işlevleri bir araya getirerek hem ekonomik hem de pratik bir çözüm sunmaktadır. Ayrıca, modern bireyin hızlı ve dinamik yaşamına uyum sağlayan, özgürlük ve esneklik odaklı bir konut modeli olarak benimsenmiştir.

İnsanların tek başına yaşadığı küçük bir alana sahip bir konutta; günlük hayatımızda fiilen aktif olarak kullanabileceğimiz oda sayısı göz önünde bulundurularak optimum şekilde bir konut tasarlanmıştır. Bir bireyin odanın boyutunu kendi istekleri doğrultusunda sınırlayıp sınırlayamayacağını bilmek önemlidir. Ayrıca fiziksel ve algılanabilir bir yaşam alanı, yaşam alanının bir alt kümesi olarak düşünülebilir. Yaşam alanları, kişisel mekanlar ve kullanım alanları kesişebilsede, bireylerin zamanlarının çoğunu kapalı ortamlarda geçirdikleri, niteliksel ve niceliksel olarak birleştiği ayrı bir alandır (Çizelge 3.1).

Çizelge 3. 1. Bireysel Yaşam Alanı Gösterimi (Çizim M. Desagis,2006)

3.1.1 Konut Alanı:

- Konut alanı, dış dünyayla birey arasındaki temel fiziksel bariyerdir.
- Mahremiyet açısından en düşük seviyeye sahiptir, çünkü dış çevreden gelen etkiler (misafirler, komşular, sokak vb.) bu alana kadar erişebilir.
- Bahçe, dış kapı ya da dış cephe gibi unsurlar bu alana dâhildir.

3.1.2 Kullanım Alanı:

- Ev halkının bir arada bulunduğu, ortak işlemlere hizmet eden bir bölgedir.
- Mahremiyet düzeyi düşüktür; bu alan, misafirlerin de erişimine açık olabilir.
- Sofalar, avlular veya giriş alanları bu kapsamda değerlendirilebilir.

3.1.3 Kişisel Alan:

- Aile üyeleri veya yakın çevreyle etkileşimlerin gerçekleştiği, ancak dış dünyaya hâlâ kapalı olan bir bölgedir.
- Oturma odası, mutfak gibi evin ortak kullanım alanları bu kapsama girer.
- Mahremiyet düzeyi bireysel yaşam alanına göre daha azdır, ancak yabancı kişilere erişim genellikle sınırlıdır.

3.1.4 Bireysel Yaşam Alanı:

- Fiziksel temas ve görsel erişim açısından en korunaklı alandır.
- Yatak odası ya da kişisel çalışma alanı gibi bireysel kullanım odaklı mekânlarla özdeşleşebilir.
- Bu alan, bireyin kendi iç dünyasını ve fiziksel ihtiyaçlarını karşıladığı, diğer insanlarla etkileşimin sınırlı olduğu bir bölge olarak düşünülebilir.

Bu şema, birey merkezli mekânsal organizasyonun bir modeli olarak değerlendirilebilir. Mimari açıdan, bireyin ihtiyaçlarına göre farklılaşan bu alanlar, mahremiyet, güvenlik ve sosyal etkileşim kriterlerine uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Katmanlar arasındaki geçişler, geleneksel Türk konutlarından modern konut tipolojilerine kadar geniş bir bağlamda uygulanabilir.

Aslında, yaşadığımız konutun büyük veya küçük olmasına bakılmaksızın, büyük veya tek kişilik konutlar olsun, konutların %100'ü kullanılamaz. Geleneksel Türk konutları gibi stüdyo dairelerin temel işlevi sığınak ihtiyaçlarını karşılamaktır. Ancak tasarım ve kullanım açısından diğerlerinden farklıdır. Günümüzde en çok kullanılan konut tipleri olup, geniş ailelere hitap eden geleneksel Türk konutlarından ziyade 1+0 veya 1+1 büyüklüğünde stüdyo tipi konut yerini almıştır.

Küçük konutlar, kullanıcı ihtiyaçlarının karşılanması açısından kritik bir ön koşuldur; bu ihtiyaçlar bireylerin toplum içindeki görev ve faaliyetlerini sağlar. İnsan gereksinimleri, fizyolojik, sosyal ve psikolojik boyutlarda, bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri ve gerçekleştirdikleri faaliyetlerde verimli olabilmeleri için gerekli olan çevresel ve toplumsal koşullar içermektedir. Abraham H. Maslow'un tanımladığı temel gereksinimler hiyerarşisi, bu bağlamda konut biçimlenişini önemli bir unsur olarak öne

çıkılmaktadır. Maslow`a göre, bireylerin ihtiyaçları, hiyerarşik bir düzende sıralanmıştır ve bu ihtiyaçların karşılanması, yaşam kalitesini artırmakta ve bireylerin toplumsal rollerini etkin bir şekilde yerine getirebilmelerini sağlamaktadır. Küçük konutların tasarımı, bu gereksinimlerin göz önünde bulundurulmasıyla, kullanıcıların fiziksel ve psikolojik rahatlıklarını sağlamak için önemli bir araçtır. Bu nedenle, konut mimarisinin, bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde planlanması, toplumsal etkileşim ve bireysel yaşam kalitesi açısından büyük bir öneme sahiptir (Arcan, Evcı, 1987) (Şekil 3.1.).

Şekil 3.1. Maslow`un İnsan Gereksinimleri Hiyerarşisi (URL7)

Bu çalışma, mimarlığın temel olgularını tanımlayan mekan, konut, küçük yaşam alanı, yer ve ev terimlerinin tanımlarından yola çıkarak, kısaca şu fikirleri vurgulamaktadır:

- Bir konutun metrekaresinden bağımsız olarak bazı eylemlerin gerçekleştiği fiziksel bir yapı olarak değil; ev sayılabilecek bir yer,
- Konut ve yaşam alanı arasındaki ilişkiden dolayı insanlar arasındaki etkileşimin önemi,
- Koşullar değiştikçe daire tipi her zaman değişmez,
- Kullanıcı profilini değiştirmek için gereken küçük form faktörünün önemi,
- Mevcut stüdyo dairelerin yetersiz olması ve tam anlamıyla küçük daire olmadıkları,

- Küçük evler ve bireylerle ilgili niteliksel ve niceliksel kavramların önemi ve göz ardı edilmemelidir,
- Boyutsal ve nesnel konut araştırmalarını, özellikle küçük evlerin niteliksel yönlerini ele alma ihtiyacı,
- Modern bir konut sakini olarak tanımlanan bir hanenin ihtiyaç ve gereksinimleriyle ilgili olarak bir stüdyo daireyi yeniden düşünmenin önemi,

Boyut ve fiziksel verilerin tek başına konum kavramını oluşturamayacağı iyi bilinmektedir. Bir yeri mekâna dönüştürmek, ölçülemeyen birçok başka veriyi (renk, doku, koku vb.) gerektirir. Ancak bu çalışmada artan genç nüfus ve yeni yaşam tarzı ihtiyaçlarını karşılayan stüdyo tipi konutlar üzerinde durulacaktır. Stüdyo apartman daireleri, standart büyük bir hanenin bir sonucu olarak kişi başına düşen alan küçük olduğundan, küçük daire boyutları sorunu anlamına gelmez. Toplu konut için minimum 35 m², rezidans daire örneklerinde ise maksimum 80 m² olan, tek kişilik hanelerin ihtiyaçlarına göre tasarlanmıştır.

3.2. Katlı Konut Kültüründe Stüdyo Tipi Daire Kavramı

Oxford Sözlüğüne göre stüdyo daire; tek bir ana oda içeren daire olarak tanımlanmaktadır. “Stüdyo Tipi” olarak da bilinen bu düzenlemede, genellikle tüm alanlara açılan bir ana oda bulunmaktadır. Bu oda, çoğunlukla koridor yada oturma odası işlevi görmektedir. (Şener, 2000). Stüdyo daire konseptinde 1+0veya 1+1 plan tipi; yaşam ve uyku alanları iç içe olan tek odalı daire. Küçük konut dediğimiz bu apartman tipinde koridorların, mutfağın, oturma odasının ve yatak odasının yerleşimi geleneksel bir konutta alışık olduğumuzdan farklıdır. Amerikan tarzı açık plan mutfak, oturma alanı ve uyku alanı birlikte tasarlanmıştır. Tüm bu mekanların yanı sıra dairelerin içinde bir ıslak hacim bulunmaktadır (Şekil 3.2).

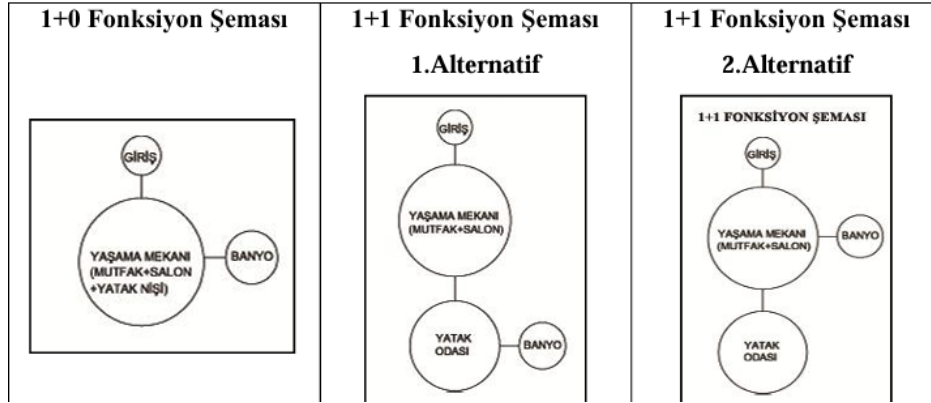
Şekil 3.2. Amerikan Mutfak Anlayışında Bir Örnek (URL8)

Bachelard (1996), büyük kentlerde yaşayan insanların üst üste konulmuş kutuların içinde yaşadıklarını belirtmektedir. Bu ifadeler, giderek dünya özellikle de büyük metropollerdeki bir gerçeğe işaret etmektedir. Yaşam alanları giderek küçülmekte, metrekare bazında kullanım alanları azalmaktadır.⁴

Stüdyo daire; 1+0 ya da 1+1 şeklinde tasarlanan ve çoğunlukla büyük şehirlerde bulunan yapılara denir. Günümüzde sıkça kullanılan stüdyo daireler, dinlenme, yemek yeme, uyuma ve temizlenme ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde yeterli alanları içeren konut tipi olarak tanımlanır (Çizelge 3.2.). Bu görsel, 1+0 ve 1+1 daire tiplerinin mekânsal organizasyonunu ve bu organizasyonun farklı alternatiflerini açıklayan bir şemadır. Her bir şema, birimlerin fonksiyonel dağılımını ve mekânsal ilişkilerini göstermektedir. Aşağıda, görseldeki her bir tipin mimari ve işlevsel açıdan detaylı bir çalışma yapılmıştır.

⁴ Bachelard (1996)

Çizelge 3.2. 1+1 ve 1+0 Konut Fonksiyon Şemaları (Çizim, M.Özkaynak, sf. 28.)

- **1+0 Fonksiyon Şeması:** Bu plan tipi, tek bir yaşam alanını içerir ve "stüdyo daire" olarak adlandırılabilir. Tüm temel yaşam fonksiyonları (uyuma, yemek yapma, oturma) tek bir mekân içinde organize edilmiştir.
- **1+1 Fonksiyon Şeması (1. Alternatif):** 1+1 plan tipi, yaşama mekânı ve yatak odası olarak iki ayrı alanı kapsar. Bu şemada, iki ana mekân bir koridor veya hol üzerinden birbirine bağlanmıştır.
- **1+1 Fonksiyon Şeması (2. Alternatif):** 1+1 plan tipinin diğer bir düzenlemesi olarak, yaşama mekânı ile yatak odası arasında farklı bir mekânsal ilişki sunar.

Bu şemalar, özellikle modern kent yaşamının yoğun olduğu bölgelerde sıkça kullanılan küçük ölçekli konut tipolojilerinin mekânsal çalışmalarını sunmaktadır. Fonksiyonel ve kompakt düzenleme, kullanım amacına ve kullanıcı profiline göre farklı alternatiflerle şekillendirilebilir. Bu tasarımlar, hem bireysel mahremiyetin hem de sosyal yaşamın gereksinimlerini karşılamak için optimize edilmiştir.

Büyükşehirlerdeki nüfus artışının ve yer sorununun bir sonucu olarak ortaya çıkan stüdyo daireler, kimi zaman şehir merkezindeki normal apartmanlarda, kimi zaman ise rezidanslar ya da site içerisinde inşa edilir.

Stüdyo daireler çok küçük dairelerdir ve genellikle odalar net bir şekilde duvarlarla ayrılmamıştır.

1+0 ya da 1+1 Stüdyo tipi daire planı örneği olarak gösterilen proje, giriş holü, mutfak ve oturma odası (uyku alanı) tek mekan olarak tasarlanmıştır. Sadece banyo ayrı bir birim olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.3).

Şekil 3.3. 1+1 ve 1+0 Stüdyo Tipi Daire Plan Örneği (URL9)

3.3. Stüdyo Tipi Daireler`nin Tarihsel Süreçte Gelişimi:

Stüdyo tipi daireler ilk olarak Amerika Birleşik Devletlerin de ortaya çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletleri`ne gelen göçmenlerle birlikte 19. Yüzyılda toplu konutlara daha fazla ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Zamanla tüm dünyaya yayılmaya başlamıştır. Bu süreçte çözüm aranmış ve stüdyo daire ortaya çıkmıştır (Şekil 3.4)

Şekil 3.4. Stüdyo Tipi Daire Oluşum Süreci (Boykins, 2022).

Küreselleşme kültürel çeşitlilik yaratmıştır. Öğrencilerin, çekirdek ailelerin, yaşlıların veya tek başına yaşayanların isteklerini 1+0 ve 1+1 dairelerin ihtiyaçlarımızı karşıladığından emin olmak biraz zaman almıştır.

Stüdyo daire formatı 1+0 ve 1+1 olup oturma odası, yatak odası ve banyodan oluşmaktadır. 1+0 ve 1+1 dairelerde yaşam alanı ve uyku alanı bir arada tasarlanmış olup, ilave bir banyo bulunmaktadır. Diğer bir stüdyo tipi daire formatı ise 1+1 olup oturma odası ve ayrı olarak bir yatak odası ve banyodan oluşmaktadır (Şekil 3.5).

Şekil 3.5.Stüdyo Tipi Daire Örneği (URL10)

Korunma ihtiyacı ilk insandan günümüze kadar değişmiş ve şekillenmiştir. İlk insanlar barınak ihtiyaçlarını mağaralarda karşılarken zaman içerisinde çeşitli şekillerde karşılamaya çalışmışlardır. Bir zamanlar sadece korunmaya hizmet eden ilkel yapıların yerini artık çok katmanlı, ileri teknolojiyle inşa edilmiş yapılar yerini almaktadır.

Her dönemin koşullarına uygun olarak farklı konut tipleri gelişmiş ve işlevsel gereksinimlere yanıt veren yaşama, uyuma, yemek yeme ve dolaşım gibi mekânsal alanlar tasarlanmıştır (Özker, 2011). Hızla değişen ve siyaset, sosyoloji, kültür, ekonomi gibi birçok gerçeğe desteklenen bir konut tasarımında her dönemde çeşitli mekan kurguları yapılmıştır (Şekil 3.6).

Şekil 3.6. Folkart Stüdyo Tipi Daire Planı-İzmir (URL11)

Demirarslan (2005); konut tasarımında dikkate alınan faktörler iki grupta incelenmektedir: kültürel unsurlar ve fiziksel ile sosyo-psikolojik faktörler. Kültürel unsurlar, gelenekler, örf ve adetler, normlar, dini inançlar, etnik köken, aile yapısı, sosyal ilişkiler, yaşam tarzı ve toplumsal yapıyı içermektedir. Fiziksel ve sosyo-psikolojik faktörler ise davranış kuralları, mahremiyet, kişisel alan, egemenlik sınırları, ekonomik yapı, dil eğitim, hukuk ve teknolojiyi kapsamaktadır (Özker,2011). Bu gereksinimler doğrultusunda kurulan bir bakış açısıyla, stüdyo tipi konutların bu iki gereksinimden daha çok 2. ile ilgili olduğu söylenebilir (Çizelge 3.3).

Çizelge 3.3. Değişime Etki Eden Faktörler (Temiz, 2009)

Sanayi devriminden sonra şehirlerde artan istihdam olanakları sonucunda şehirlere göç başlamış ve geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçiş başlamıştır. Kentin nüfus yoğunluğu yüksek konutlarla çözümlenmiştir. Günümüzde küreselleşmenin bir sonucu olarak teknoloji geliştikçe ve iletişim ağları büyüdükçe kültürel etkileşimler artmakta ve kültürel farklılıklar azalmaktadır. Zamanla çekirdek aile küçülmüş ve kişilik

ön plana çıkmıştır. Yaşam tarzı değişiklikleri, farklılaşan kullanıcı gereksinimleri ve yalnız yaşama tercihi nedeniyle 1+0 veya 1+1 stüdyo tipi konutlara ihtiyaç doğmuştur (Şekil 3.7).

Şekil 3.7. Stüdyo Tipi Daire Plan Örneği (URL12)

Stüdyo tipi daire örneğinde toplu konut örneklerine pek rastlanmamaktadır.

Ancak farklı konut büyüklükleri ve farklı kullanıcı gruplarına uygun şekilde tasarlanan toplu konut alanlarında da stüdyo tipi konut tasarımları yer almaktadır. Değişen yaşam tarzı ve şehir yaşamının bir sonucu olarak ortaya çıkan stüdyo tipi dairelerin kullanıcıları genellikle bir veya iki kişilik genç bireylerden oluşmaktadır. Bu tür konutlar, sıklıkla açık mutfak düzenine sahiptir (Şener, 2000).

3.4. Stüdyo Tipi Daireler`de Çok İşlevlilik ve Mekanın Kullanımı

Dickinson (1986)`a göre, küçük tasarlanan konut, içinde yaşayacak olan kişilerin hem fiziksel hem de finansal ihtiyaçlarına cevap verebilmelidir. Brown`da (1993) küçük mekanları oluştururken amacın; yaratıcı çözümler getirerek mekanın akıllıca kullanılması, konforlu yaşamın sağlanması olduğunu belirtir. Tasarım kullanışlı olmalı ve aynı zamanda ana fonksiyonel gereksinimlere cevap verebilmelidir.

Stüdyo tipi konutlarda, genel farklılıklara rağmen işlevsellik, sadelik, yalınlık, sade bir iç tasarım ve çok küçük bir alanda yerleştirilmiş bir yaşam alanı ön plana çıkmıştır. Bu planlama ilkeleri ile günümüzün stüdyo dairelerinin oda düzeninin

fonksiyonelliği, sadeliği, ekonomisi ve minimal alan ile tasarlanan salon, iç mekan tasarımında kişilik ve konfor arayışı ile öne çıkmaktadır (Şekil 3.8).

Şekil 3. 8. Stüdyo Tipi Daire İç Mekan Tasarım Örneği (URL13)

Değişen yaşam tarzları, idari yapılar, sermaye gücü, nüfus artışı ve göç gibi faktörler, günümüz toplumlarında çeşitli gereksinimlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu dinamik süreçler, bireylerin yaşam alanlarına yönelik taleplerini şekillendirmekte ve sonuç olarak farklı yaşam alanlarının oluşumunu teşvik etmektedir. Kentsel dönüşüm ve sosyal değişimler, konut ihtiyaçlarını çeşitlendirerek, mimari tasarımda esneklik ve fonksiyonellik arayışını da beraberinde getirmektedir. Örneğin yüksek nüfus yoğunluğu, küçük konut ve paylaşımlı yaşam alanlarına olan talebi artırmakta; göç ise, yeni yerleşim alanlarının hızla şekillenmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda, mimarlık disiplini, farklı kullanıcı ihtiyaçlarına cevap verecek çözümler üretmekte önemli bir rol oynamaktadır. Böylece, sürdürülebilir ve fonksiyonel yaşam alanları yaratma hedefi, modern mimarinin temel prensipleri arasında yer almaktadır (Yaşlıca ve ark., 2002).⁵

Birey, aile ve toplumda; coğrafyanın, kültürel adetlerinin, alışkanlıklarının, değerlerin, yaşam tarzının, aile yapısını ve toplumsal ilişkilerin değişmesi ile birlikte kullanıcı ihtiyaçları ve tercihlerinin değişmekte ve binanın planına ve genel formuna yansımaktadır (Sağdıç, 2001).⁶

⁵ Yaşlıca ve ark., 2002

⁶ Sağdıç,2001

Günümüzde küçük konutlar, çeşitli nedenlerle tercih edilmektedir. Öncelikle, düşük maliyetli giderler, bu konutların ekonomik açıdan cazip bir seçenek olmasını sağlamaktadır. Küçük konutlar, aynı zamanda daha az alan kapladıkları için temizliği ve bakımını kolaylaştırmakta, bu da kullanıcılar için önemli bir avantaj teşkil etmektedir. Bunların yanı sıra, küçük konutlar genellikle şehir merkezine yakın konumlandırılmakta olup, ulaşım kolaylığı sunmaktadır. Bu özellik, özellikle yoğun şehir yaşamında zaman yönetimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Ev sahibi olmayı veya yatırım yapmayı hedefleyen bireyler, bu avantajlar doğrultusunda küçük konutlar tercih etmektedir. Bu konutlar hem işlevsel bir yaşam alanı sunmakta hem de yatırım açısından riskleri azaltarak ekonomik bir tercih olmaktadır. Sonuç olarak, küçük konutlar, modern şehir yaşamının dinamikleri göz önünde bulundurulduğunda, mimari ve sosyal açıdan önemli bir yer edinmektedir (Conaran, 2010).⁷

Sosyal ve kültürel değişimlerin en küçük ölçekli gerçekleşme zemini aile yapısıdır. Dolayısıyla aile yapısındaki değişiklikler sosyal alandaki değişikliklerin temelini oluşturmaktadır. (Şener, 2000).⁸ İnsanların ihtiyaç ve taleplerinin değişmesinde en önemli faktörlerden biri sosyal, kültürel ve aile hayatındaki etkili değişimlerdir.

Mekân içinde işlevsel olarak özelleşmiş veya farklılaşmış mekansal alanların sınırlarını oluşturur. Sınırlar, içinde değişen gerekli konfor koşullarının yaratılması olarak tanımlayabiliriz.

3.5. Stüdyo Tipi Daireyi Biçimlendiren Unsurlar

Stüdyo tipi dairenin alanı genellikle 25 m² ile 65 m² arasındadır. Stüdyo dairenin basit bir tanımı, iç tasarımın tüm unsurlarının aynı alanda olması, bölmelerin olmaması ve tüm dairenin geniş oda gibi görünmesidir. Sadece banyonun bir ayrı bölmeye ihtiyacı olmaktadır.

Oturma, uzanma ve yemek yeme fonksiyonlarını gerçekleştirmek için özel yapım tekniklerinin kullanılabilirdiği, iç duvarın olmayışı ile oluşturulan bir mekanın

⁷ Conaran, 2010

⁸ Şener 2000

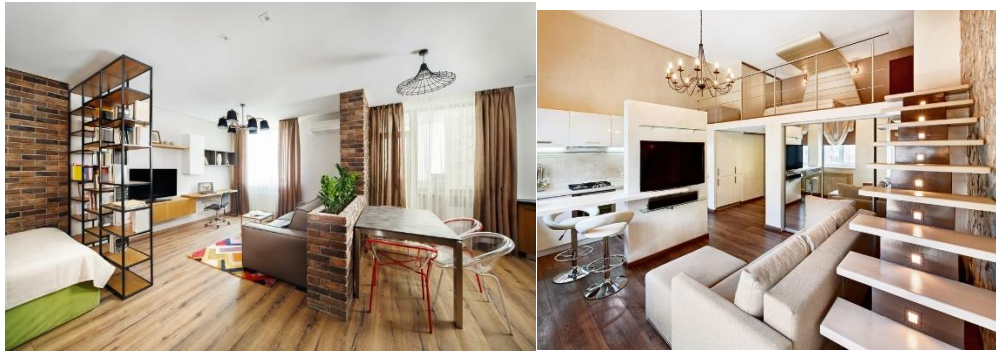
oluşumudur. Bu dairelerde, yaşam alanını bir odanın işlevlerine bölmek için mobilya ve iç tasarım kullanılmaktadır (Şekil 3.9)

Şekil 3.9. Stüdyo Tipi Dairelerin iç Mekan Tasarım Örnekleri (URL14)

Stüdyo dairede salon ve mutfak bir arada yaşam alanı olarak sağlanmaktadır. Mutfak ve oturma odası arasında, oturma odasını açık bölmeden ayıran uzun bir yemek masası olabilir.

Stüdyo daireler, genellikle taşınabilir ve katlanabilir mobilyalarla donatılmaktadır. L şeklinde ve katlanabilir koltuklar, duvara monte edilebilen yataklar ve masalar, yer kaplamayan katlanabilen sandalyeler ile gardırpolar, bu tip daireler için en uygun seçenekler arasında yer almaktadır (Şekil 3.10).

Şekil 3.10. Stüdyo Tipi Dairie İç Mekan Tasarım Örnekleri (URL15)

Stüdyo tipi daire, genellikle küçük metrekarelere sahip, tüm temel yaşam alanlarının bir arada bulunduğu, kompakt bir konut tipolojisidir. Bu tür daireler, bireysel kullanıcılar ya da kısa süreli konaklama ihtiyacı olan kişiler için tasarlanmış, modern kent yaşamına uyum sağlayan bir mekânsal çözüm sunar. Mimari özellikleri şu şekilde açıklanabilir:

3.5.1. Mekansal Organizasyon

3.5.1.1. Tek Mekan Konsepti:

- Stüdyo daireler, oturma alanı, uyuma alanı ve mutfak gibi farklı fonksiyonların aynı hacimde bir arada yer aldığı bir plan tipine sahiptir.
- Yalnızca banyo, genellikle ayrı bir birim olarak tasarlanarak mahremiyet sağlanır.
- Bölme duvarlarının kullanılmaması veya minimum düzeyde olması, mekânı görsel ve fiziksel olarak geniş gösterir.

3.5.1.2. Çok İşlevli Mekanlar:

- Aynı alan, birden fazla işlevi karşılayacak şekilde düzenlenir. Örneğin, oturma alanı gece yatak alanına dönüşebilir.
- Modüler ve hareketli mobilyalar, bu tip dairelerde işlevselliği artırır.

3.5.1.3. Alan Kullanımı

3.5.2. Kompakt ve Verimli Tasarım:

- Stüdyo dairelerin ortalama büyüklüğü 20-40 metrekare arasında değişir.
- Alanın sınırlı olması nedeniyle, mekân organizasyonunda her bir metrekare verimli bir şekilde kullanılmalıdır.
- Depolama alanları, çoğunlukla duvar nişleri, gömme dolaplar veya mobilyaların alt kısımlarında çözülür.

3.5.3. Açık Alan Kurgusu:

- Mekânların açık planlı bir düzenlemeye sahip olması, doğal ışık ve hava akışını artırır.

- Açık mutfak (Amerikan mutfak), stüdyo dairelerin karakteristik bir özelliğidir ve alan tasarrufu sağlar.

3.5.4.Mimari Tasarım İlkeleri:

3.5.4.1.Mimari Yaklaşım:

- Tasarım, fonksiyonelliği ön plana çıkararak gereksiz süslemelerden ve karmaşık detaylardan kaçınır.

- Mekânın düzenli ve sade bir estetik sunması hedeflenir.

3.5.4.2. Doğal Işık Kullanımı:

- Küçük alanların ferah hissettirilmesi amacıyla geniş pencereler veya cam yüzeyler tercih edilir.

- Doğal ışığın maksimum düzeyde içeri alınması, dairenin hem görsel hem de enerji verimliliği açısından avantajlı olmasını sağlar.

Şekil 3. 11. Mekan Doğrudan Doğal Işık Alabilmesini Sağlayan Pencere Detayı

(URL16)

3.5.4.3.Esneklik ve Modülerlik:

- Stüdyo dairelerde, kullanıcıların mekânı kendi ihtiyaçlarına göre düzenleyebilmesine olanak tanıyan esnek tasarımlar tercih edilir.

- Katlanabilir yataklar, açılır-kapanır masalar ve taşınabilir mobilyalar bu esnekliği sağlar.

Şekil 3.12 Mekanı Bölen Hareketli İşlevsel Mobilyalar- İç Mekan Örgütlenmesinde Esneklik ve Fonksiyonellik Kavramı Bağlamında Mekan Değerlendirilmesi Ve Düzenlenmesi (Özçelik, Kaprol, 2015).

3.5.5. İşlevsellik ve Kullanıcı Profili

3.5.5.1.Hedef Kullanıcılar:

- Tek başına yaşayan bireyler, öğrenciler, şehir merkezinde çalışan profesyoneller veya kısa süreli konaklama ihtiyacı olan kişiler için uygundur.
- Özellikle yoğun kentleşmenin görüldüğü, yüksek nüfuslu bölgelerde popülerdir.

3.5.5.2.Kentsel Konum ve Erişim:

- Stüdyo daireler genellikle şehir merkezlerinde, toplu taşıma ve sosyal olanaklara yakın bölgelerde inşa edilir.
- Küçük alanlar, hem inşaat maliyetlerini düşürür hem de bu tür birimleri daha ekonomik hale getirir.

3.5.6. Avantaj ve Dezavantajlar

3.5.6.1.Avantajlar:

- Ekonomiklik: Daha küçük birim alanları nedeniyle kira ve satın alma maliyetleri düşüktür.

- Düşük Bakım: Daha küçük alanlar, daha az temizlik ve bakım gerektirir.
- Pratiklik: Fonksiyonel düzenlemeleri sayesinde günlük yaşamı kolaylaştırır.

3.5.6.2.Dezavantajlar:

- Sınırlı Mahremiyet: Tek mekânlı yapısı, kullanıcıya ayrı bir uyuma veya oturma alanı sunmaz.
- Sınırlı Depolama: Küçük alanlar, yeterli depolama alanı oluşturmayı zorlaştırabilir.
- Uzun Süreli Kullanım: Geniş bir yaşam alanı ihtiyacı olan kullanıcılar için uzun süreli kullanımda konforlu olmayabilir.

Stüdyo tipi daireler, küçük metrekarelerde işlevsellik, estetik ve ekonomiklik sağlamak için tasarlanmış modern konut birimleridir. Mimari tasarımı, kullanıcı ihtiyaçlarına göre optimize edilmiş, minimalist ve esnek çözümler sunar. Bu tür daireler, kentleşmenin yoğun olduğu alanlarda hızlı yaşam temposuna adapte olmayı kolaylaştıran bir konut tipolojisi olarak değerlendirilmektedir.

BÖLÜM 4

GELENEKSEL TÜRK KONUTLARINDA “ODA” VE STÜDYO TİPİ DAİRELERİN DE YAŞAM KOŞULLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

İnsanın mekâna yönelik deneyimlerini gerçekleştirdiği ilk ve en temel yer, konuttur. Konut, bireyin kendini keşfettiği, dinlendiği ve kişisel kimliğini inşa ettiği bir alan olarak, fiziksel ve psikolojik açıdan büyük bir öneme sahiptir. Konut, yalnızca barınma işlevi gören bir yapıdan ziyade, bireyin mekân içinde mekanlar tanımladığı, farklı işlevler için özelleşmiş boşluklar oluşturduğu, kompleks bir yaşam alanıdır. Bu bağlamda konut; bireyin kendisi için tanımlı ve anlam yüklediği alanlar şekillendirdiği bir bütün olarak ele alınmalıdır (Hasol,2017).

Geleneksel Türk Konutlarında oda, bir yaşam alanı, kullanıcının temel ihtiyaçlarını karşılayabilen ve yaşamla ilgili tüm eylemleri gerçekleştirebileceği bir bütün olarak ele alınmalıdır. Oturma, dinlenme, yemek yeme, ısınma ve uyuma gibi temel eylemlerin her biri, bu alanın içinde optimize edilmiş ve işlevsel mekanlarla desteklenmelidir. Bu bağlamda, konutların donatımı, bireyin hem fiziksel hem de psikolojik ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde tasarlanmalıdır. Konut içindeki her birim, belirli bir işlevi yerine getirmek üzere düzenlenmiş olmalı ve mekânsal organizasyon, kullanıcının günlük yaşam ritmine uyum sağlanacak şekilde planlanmalıdır. Bu şekilde, yaşam alanı, sadece bir barınak olmanın ötesine geçerek, bireylerin yaşam kalitesini artıran ve bütüncül gelmektedir.

Dünyada çapında stüdyo tipi konutların ortaya çıkışı büyük göçler ile başlamıştır. 1830`dan 1900`lere kadar stüdyo tipi konutların büyükşehirliere göç edenler için uygun maliyet karşılığı inşa edilmeye başlamışlardır. Bu stüdyo tipi konutlar iki tarzda tasarlanmışlardır. Birinci tip; ışık ve havalandırma açısından yetersiz olan bazı konut tipleri, işlevsel ve sağlık açısından sorunlar barındırmaktadır. Bu konutlardan birincisi,

hiçbir ışık boşluğu bulunmayan, katı ve düz bir demir yolu tipi olarak tanımlanabilir. İkinci tip ise; yapıların iç kısımlarında yer alan, genellikle kötü odalara hizmet eden, neredeyse hiç havalandırma sağlamayan ve doğal ışık açısından son derece yetersiz olan dar şaftlara bakan konut tipleridir (Murphy, 1915) (Şekil 4.1).

Şekil 4.1. 1863 Yılı Amerika'daki 1+1 Yapı Tipi (Riss, 1890)

Stüdyo Tipi Daireler ise, iki türden oluşmaktadır. 1+0 Stüdyo Tipi Daire tek mekândan oluşan, tüm eylemleri ortak mekânda gerçekleştirebilmekte olup sadece banyo ayrı alan olarak tasarlanan daire tipidir. 1+1 Stüdyo Tipi Daireler ise salon ve mutfak olacak şekilde birlikte tasarlanmaktadır. Yatak odası ve banyo ayrı bir birim olarak tasarlanan daire tipidir. Her iki daire tipinde de aynı eylemler rahatlıkla gerçekleşebilmektedir.

Geleneksel Türk Konutlarında Oda ve Stüdyo Tipi Daireler arasında yaşam koşullarına dayanarak farklılık olarak gördüğümüz geniş ailelerden, çekirdek ailelerin bir arada yaşama isteğine bağlı olarak eskisi kadar geniş çaplı konutlara ihtiyaç duyulmamaktadır. Bunun sebeplerinden birisi de ekonomik faktörlerde yer almaktadır. Geleneksel Türk Konutlarında Odaların, günümüz Stüdyo Tipi Dairelerin de aynı şekilde işlevlerini kolaylıkla yapabilecekleri niteliklere sahip olmaktadır. Odalarda çoğunlukla sabit mobilya kullanılırken, günümüzde ise daha ergonomik yapıya sahip mobilyalar kullanılmaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2. Geleneksel Türk Konutu ve Stüdyo Tipi Daire Karşılaştırılması (URL17)

4.1. Geleneksel Türk Konutu “Oda” ve Stüdyo Tipi Daireleri’nde Yaşam Biçimi

Stüdyo tipi konutlar, tek mekân içinde yaşama, yemek pişirme, yemek yeme, uyuma, yıkama ve depolama alanı olarak kullanılmaktadır.

Geleneksel Türk Konut kültüründe, sofasız Türk evi plan tipinin en ilkel şekli olduğunu söyleyebiliriz. Bu konut tipi, tek katlı ve tek odalı, sofasız konut plan tipidir. Bununla birlikte; alçak ve düz alanlardaki sosyal ve kültürel değişimler, bu basit konut tipini değiştirmiştir. Daha sonraları şehirleşmenin ve batılılaşmanın etkisiyle çok odalı, sofalı, iki ya da üç katlı evler inşa edilmiştir (Köse, 2005: 127, Kafesçioğlu, 1955:7; Yalgın, 1993a:255).

Geleneksel planlamanın ana tanımları sofa ve odalardır. Planlamanın ayrımlarına baktığımızda geleneksel Türk konutu; sofasız, iç sofalı, dış sofalı ve yan sofalı olarak tanımlanan plan seçenekleri ile karşılaşılmaktadır (Şekil 4.3).

Şekil 4.3. Geleneksel Türk Konutu ve Stüdyo Tipi Daire Karşılaştırma Görsel Örneği
(URL18)

Köse (2005), geleneksel konut planındaki sofa biriminin anlam ve işlevi oda-sofa ya da avlu arasında bazen günlük, bazen de yaz/kış taşınma söz konusu olmuştur. Ailenin kışları üst katlardan alt katlara, dolayısı ile daha sıcak odalara taşınması biçiminde olmuştur. Yaz aylarında aile tersine daha serin odalara, sofaya ya da avluya taşınmaktadır (Küçükerman, 1991, Kazmaoğlu ve Tanyeli, 1979:32, Yürekli, 2015).

Osmanlı evini ana bileşeni, genellikle tek odada yaşayabilen, ancak morfolojik olarak yaygın olan ve çeşitli bilim adamları tarafından onaylanan göçebe çadırlarından oluşan bir mekân olarak kabul edilir. Bu konu bağlantısı üzerine tartışmalar vardır. Tanyeli (1999:426-427) de barınma kültürünün mimarlıkla ilişkilendirilmesinde bağlantının güçlü olduğunu belirtmektedir. Örneğin yaşama, yeme, içme ve yatma işlevlerinin bir mekan içinde süreklilik göstererek devamı, oda kullanımının karmaşık ve hiyerarşik kullanımındaki, stüdyo tipi dairelerde de bu izlerin devamı sürmektedir.

Tek bir odada yaşayabileceğiniz alan, çok işlevli bir mekân olarak tasarlanmıştır. Günlük hayattaki tüm fonksiyonlarını tek bir odada yapılabilmektedir. Oda; oturma odası, yemek pişirme, yemek alanı, uyku yeri, yıkanma yeri, depo yeri olarak kullanılabilir (Şekil 4.4)

Şekil 4.4. Baş Oda ve Stüdyo Tipi Daire Plan Şeması Arasındaki Benzerlikler
(Kurnalı, M., Atalan, Ö. Tarafından çizilmiştir).

Şemada görüldüğü üzere geleneksel bir Türk odası ve stüdyo dairenin iç mekanlarının grafik karşılaştırılması yapılmıştır. Geleneksel oda ve stüdyo planlamasında fonksiyonel konum değişikliklerini değerlendirmişlerdir. Geleneksel bir odada ocağın duvara yaslanmış olduğu ve bugünkü stüdyo dairelerin tüm bölümlerin merkezi sistem tarafından ısıtıldığını görebilmekteyiz. Yani bu bölüm yemek ve pişirme fonksiyonlarını tamamen ayrıldığını söyleyebiliriz (Şekil 4.5).

Yatma faaliyeti, geceleri yatakların yerleştirildiği ve gündüzleri yüklüklere kaldırıldığı geleneksel konutlarda görülebilir, ancak modern minimalist ev planlarında uyku alanları tamamen ayrılmış ve mahremiyet artırılmıştır. Yatak odası, yaşam alanlarından bölme duvar elemanları ve kapılarla ayrılmıştır. Artık yatak odaları, yemek yeme ve misafir karşılama gibi özellikler için kullanılmamaktadır. Ancak bir stüdyo dairede, açılır kapanır bir koltuk kullanılarak yaşam alanının da uyku işlevine de dönüştürüldüğü görülmektedir (Şekil 4.6).

Şekil 4.5. Geleneksel Türk Odasında Yere Oturma ve Stüdyo Dairede Oturma Alanı Karşılaştırılması (Günay,1991)(Serbest Kürsü, Ekim/2017, Yazar : M. Yumlu.)

Şekil 4.6. Geleneksel Odada Ocağın Duvara Yaslanmış Olduğu ve Girişin Düşük Kotta Olduğu Oda Örneği (Günay, sf. 1991.)

Şekil 4.7. Stüdyo Tipi Daire ve Geleneksel Türk Konutta Farklı Yöntemlerde Tasarlanmış Yatma Bölümleri (Serbest Kürsü, Ekim/2017, Yazar : M. Yumlu.)(Günay,1991)

göstermektedir. 18. yy. kentlerine gelindiğinde, evlerde bağımsız tuvalet ve banyo birimleri görülmeye başlanmıştır. Bu günümüz apartmanlaşmasına giden ilk adım olarak değerlendirilebilir (Tanyeli, 1996, 2001, Cengizkan, 2001).

18-19.yy. döneminde geleneksel hayatlı konut tipi, kırsal yörelerde olduğu gibi kasaba ölçeğinde de görülmektedir. Özellikle İstanbul`da 18-19. yy. geleneksel konut mimarisi, hayatlı ev geleneğinin batılılaşma etkisiyle farklılaşmış varyasyonları olmuşlardır. 19. yy. orta sofalı kent konutu hem işlev hem de planlama ilkeleriyle kurucu temelinden biraz uzaklaşmıştır (Kuban,1995). 20. Yy. toplumsal düzen ve aile yapısındaki değişikliklerin sonuçları konut yerleşimine de yansımıştır. Hızlı nüfus artışı, genişleyen aile yapısından kişisel hayatta geçiş, çeşitli dini inanç uygulamaları, değişen ve gelişen yaşam koşulları ve birçok kültürel, sosyal ve teknolojik değişim nedeniyle geleneksel evler kendi içlerinde bağımsız yaşam birimlerine dönüşmesine zorunda kalmıştır.

Apartmanlar, 1930`lu yıllardan itibaren Türkiye kentlerinde hem konut gereksiniminin karşılanması amacı hem de yatırım amacıyla inşa edilmeye başlamıştır. 1950 sonrasında ise, plansız kentleşme ile birlikte yoğun göçün ortaya çıkardığı gecekondu ile teknolojik değişim ve uluslararası mimarlık etkileri sonucu yapılan apartmanlar ve villalar, Türkiye için farklı birer yapılaşma kültürünü oluşturmuşlardır (Sayar&Süer, 2006:14, Tapan, 2005: 112) (Şekil 4.9).

Küreselleşme ve nüfusun kentlerde fazlalaşması, kentsel büyüme ve kentsel yaşam döngülerinin artması, artan sosyal çeşitlilik, bireyselleşme ve sosyalleşme isteği gibi sosyal faktörlerde meydana gelen değişimler, rezidans tipi konut meydana gelmesine doğru bir adım atmışlardır. Deneri`ye göre (2007), bu yeni konut tipinin oluşmasında, yükselen arazi fiyatları, zenginleşen teknolojik imkanlar, merkezlerde yoğun nüfus artışı, gelir düzeyinin artmasıyla çoğalan istekler, ev ve iş arası ulaşım zorluğu, yoğun kent yaşamında sosyal aktivitelere kolay ulaşma isteği gibi pek çok neden etken olmuştur.

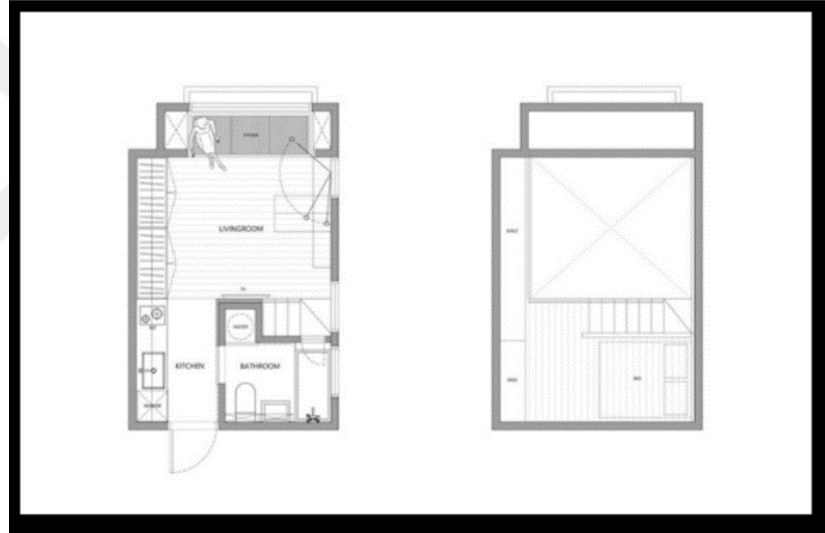
Şekil 4.9. Brandium Ataşehir, İstanbul (URL19)

Oturma odası, bitişik mutfak ve yemek alanı, yataklı ve gardıroplu uyku alanı ve tuvalet içeren bir banyodan oluşan tek odalı stüdyo daireye ve geleneksel Türk konutundaki oda arasında ki benzerlik etkileyicidir. Minimalist tasarımlı daireler tek odada yaşama imkanı sunmaktadır. Basit ve detaylı çok işlevli bir alan olarak tasarlanmıştır. Günlük yaşamın tüm işlevleri oturma odasında gerçekleştirilebilir. Bazı durumlarda yatak odası duvar elemanları ve kapılarla ayrılırken, bazı durumlarda ise oturma odasındaki katlanır kanepeler uyku işlevini de çözmektedir. Böylece daireler, tek mekân içinde yaşama, yemek pişirme, yemek yeme, uyuma, yıkama ve depolama alanı olarak kullanılmaktadır.

Toplumumuzun konut ihtiyacı, farklı bölgelerdeki farklı konut tipleri tarafından karşılanmaktadır, bu nedenle ülke genelinde konut yapısı çok çeşitlidir. Büyük şehirlerde yaşayan insanların halk arasındaki ifadeyle “kutu gibi evlerde” yaşadıkları ifade edilir. Kutu ifadesi, dünyanın büyük şehirlerinde insanların mevcut yaşama alanlarının metrekare bazında giderek küçüldüğünü göstermektedir. Nüfus arttıkça, kentsel nüfus yoğunlukları, tüketicileri kentsel ölçekte konut ihtiyaçlarını karşılamak için daha küçük yaşam alanlarına yönlendirilmiştir. Ayrıca sosyal aile yapısı, ekonomik durum, işgücü oranı, öğrenci potansiyeli gibi bazı dinamikler de küçük evlerin üretilmesinde önemli etkenlerdir. Şehir merkezine yakın bölgelerde, yüksek katlı projeler için ihtiyaç duyulan binanın yaşam alanını artırmak projenin metrekaresinin daha da azaltılması gerektirir. Alan yetersizliği nedeniyle genişliğinden feda edilen bu yapılara kullanıcıların ilgisi, insanların rahat yaşamaya alışmaya başladıklarının göstergesidir.

Küçük meskenler; alan, hacim, oda sayısı gibi fiziksel niceliklere dayanan ve fonksiyon kaybı olmaksızın boyutsal değişimlere uğrayan yapılardır. Bazı insanlar, küçük dairelerin sosyal olarak değerlendirilmesi için 60 m²'nin sınır olduğunu düşünmektedir.

Yapılan literatür araştırmasında; Taiwan`da mikro konut tasarımına olan ilginin artmasının nedeni olarak konut fiyatlarının yüksek olması gösterilmektedir. Büyük olmayan ancak tüm temel yaşam fonksiyonlarına sahip olan 22 m²'lik küçük konutlara ilginin artmış olduğu birçok literatürde söz konusu olmaktadır. Doğru planlama ile mevcut dar alalardan yararlanılabilir. Bu küçük konut, kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmış, 22 m² ve 3,3 m tavan yüksekliğinde eski bir konutun renovasyon projesi olan bu küçük ölçekli konut, kullanıcısının ihtiyacı doğrultusunda tasarlanmıştır (Şekil 4.10).

Şekil 4.10. Taiwan`da Stüdyo Tipi Daire Planı (Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi 2019,2/2: 179-195, Belentepe, A. Ve Seçer Kariptaş, F.,sf. 185.)

Merdiven boşluğunda bir TV ve ayakkabılar için gizli bir ayakkabı dolabı konulmuştur. Aynalı sürgülü kapı, çevredeki alanın genişliğini yansıtan bir alan yaratılmıştır. Dolap, raf gibi sabit mobilyalar duvara monte edilerek yüksekliği maksimuma çıkarılır ve bir kaza anında zarar görülmesini en aza indirmeye çalışılır. Yataklar katlanır değildir, yatay bir yüzeyde kullanılır ve asma kat üzerinde oturtulmuştur (Şekil 4.11).

Şekil 4.11.Taiwan`da Stüdyo Daire`de Yaşam Alanı (Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi 2019,2/2: 179-195, Belentepe, A. Ve Seçer Kariptaş, F. ,sf. 186.)

Raflar dolabın üzerindedir ve asma kattan erişilebilir. Pencere kenarındaki niş, oturma alanları ve raflar rahat bir alana dönüştürülmüştür. Oturma odası duvarının yanındaki iki ahşap masa, büyük bir yemek masası veya bar olarak ikiye katlanacak şekilde düzenlenmiştir. Bol miktarda doğal ışık ve havalandırma mevcuttur. Kullanılan ana renkler beyaz ve meşedir, bu da odayı daha aydınlık ve ferah kılmaktadır (Şekil 4.12).

Şekil 4.12. Taiwan`da Stüdyo Tipi Daire`de Yaşam Alanı (Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi 2019,2/2: 179-195, Belentepe, A. Ve Seçer Kariptaş, F. ,sf. 187.)

Bir stüdyo daire`de, doğal ışık alarak, iç ve dış tasarımları, donatıları ve birimleri kullanarak uygun bir alan gerçekleştirmek mümkündür.

- İç görünüm: Kısmen iç duvarlardan ve pencerelerden merdiven boşluklarını uygun şekilde düzenleyerek, içerden daha geniş ve ferah bir görünüm elde edilebilir.
- Merdiven boşlukları hem depolama hem de doğal ışık için kullanılabilir.
- Yaşam alanlarının tavan yüksekliği yüksek tutulabilir.
- Birkaç basamak ile üst bölmeye çıkılarak, konutu işlevsel olarak ikiye ayrılabilir.
- Fonksiyonel elemanlar dikey bir düzleme yerleştirilebilir.
- Açılır kapanır mobilya ve kayar hareketli üniteler kullanılarak yerden tasarruf etmek mümkündür.
- Bir evin inşaatı sırasında duvarlar ve kör noktalar arasındaki mesafeyi değerlendirerek elde edilen raflar, gömme dolaplar ve depolama üniteleri ile mekan genişletilebilir.

4.2. “Oda” ve Stüdyo Tipi Dairelerin Konut Özellikleri

4.2.1. Geleneksel Türk Konutunda Oda Mekansal Düzenleme:

Geleneksel Türk konutları, genellikle sofa etrafında şekillenen bir düzene sahiptir. Odalar, aile bireylerinin günlük yaşam aktivitelerini sürdürdüğü çok işlevli mekânlar olarak tasarlanır. Her oda, yemek yeme, oturma, uyuma gibi farklı işlevleri karşılayacak şekilde düzenlenmiştir.

4.2.1.1. Mahremiyet:

Mahremiyet, geleneksel Türk konutlarının temel özelliklerinden biridir. Harem-selamlık ayrımı ve yaşmak duvarı gibi mimari unsurlar, sosyal yaşamın gerekliliklerine uygun bir mahremiyet sağlar. Odalar, dışarıdan görünmeyecek şekilde düzenlenmiş, pencereler genellikle avluya dönük olarak yerleştirilmiştir.

4.2.1.2. Malzeme Kullanımı:

Doğal ve yerel malzemeler, geleneksel Türk konutlarında öncelikli olarak kullanılmıştır. Ahşap, taş ve kerpiç gibi malzemeler dayanıklılık sağlarken, aynı zamanda estetik detaylarla kültürel bir kimlik oluşturmuştur.

4.2.1.3.İşık ve Havalandırma:

Odalar, avluya bakan pencerelerle doğal ışık alacak şekilde tasarlanmıştır. Yüksek tavanlar ve çapraz havalandırma sistemleri, mekânın iklime uyumunu artırmıştır.

4.2.1.4.Depolama ve İşlevsellik:

Gömme dolaplar (yükçük), sedir altı depolama alanları ve duvar nişleri, odaların işlevselliğini artırmıştır. Bu özellikler, mekânın düzenli ve kullanışlı olmasını sağlamıştır.

4.2.2. Stüdyo Tipi Daire`de Mekansal Düzenleme:

Stüdyo tipi daireler, tek bir açık plan üzerinde tasarlanmıştır. Oturma, yemek yapma, uyuma ve çalışma işlevleri fiziksel sınır olmaksızın aynı mekân içinde düzenlenmiştir. Bu kompakt tasarım, modern kent yaşamının hızlı temposuna uygun bir çözüm sunar.

4.2.2.1.Mahremiyet:

Stüdyo dairelerde mahremiyet sınırlıdır. Tek bir hacim içinde tüm yaşam işlevlerinin bir arada bulunması, bireysel kullanıcılar için uygun olsa da, aile yaşamı için yeterli mahremiyeti sağlamaz.

4.2.2.2.Malzeme Kullanımı:

Modern yapı malzemeleri olan beton, çelik ve cam, stüdyo dairelerin tasarımında öne çıkar. Bu malzemeler, dayanıklılık, hız ve minimal estetiği destekler.

4.2.2.3.İşık ve Havalandırma:

Stüdyo dairelerde geniş cam yüzeyler ve modern aydınlatma sistemleri, mekânın ferahlığını artırır. Doğal ışık, genellikle bu dairelerin tasarımında önemli bir unsurdur.

4.2.2.4.Depolama ve İşlevsellik:

Stüdyo dairelerde geniş cam yüzeyler ve modern aydınlatma sistemleri, mekânın ferahlığını artırır. Doğal ışık, genellikle bu dairelerin tasarımında önemli bir unsurdur.

Geleneksel Türk konutlarındaki odalar, aile yaşamına odaklanırken kültürel değerler ve toplumsal gereklilikler doğrultusunda tasarlanmıştır. Stüdyo tipi daireler ise bireysel kullanıcılar için minimal ve modern bir yaşam alanı sunmaktadır. Geleneksel Türk konutlarında doğaya ve topluma uyum ön planda tutulurken, stüdyo tipi daireler bireysel ihtiyaçlara ve hızla değişen kent yaşamına odaklanmaktadır. Her iki konut tipi de kendi bağlamında estetik ve işlevsellik açısından etkileyici çözümler sunmaktadır.

4.3. Geleneksel Türk Konutu “Oda” ve Stüdyo Tipi Dairelerin Karşılaştırılabilir Özellikleri

Geleneksel Türk konutları ile stüdyo tipi daireler arasında tarihsel, kültürel ve işlevsel bağlamlarda önemli farklılıklar bulunmakla birlikte, her iki konut tipi de yaşanan dönemin toplumsal ve bireysel ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanmıştır. Geleneksel konutlar, aile odaklı ve mahremiyeti ön planda tutarken, stüdyo daireler, modern kent yaşamına uygun bireysel ve minimalist çözümler sunar. Bu farklılıklar, mekânsal organizasyon, malzeme seçimi ve estetik anlayış gibi mimari unsurlar üzerinden açıkça görülebilir.

Aşağıda, Geleneksel Türk konutları ile stüdyo tipi daireler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Geleneksel Türk konutları ile stüdyo daireler arasında benzerlikler, mekânların çok işlevli kullanımına, kompaktlık ve verimliliğe, kullanıcı ihtiyaçlarına odaklanmaya ve mekânsal esnekliğe dayanır. Geleneksel Türk konutlarındaki odalar ve gömme dolaplar gibi işlevsel çözümler, stüdyo dairelerde modüler mobilya ve depolama sistemleriyle benzerlik gösterir. Her iki konut tipi de sınırlı alanları etkin kullanarak kullanıcıların yaşam tarzına uygun çözümler sunar (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Oda ve Stüdyo Tipi Dairelerin Benzerlikleri

BENZERLİKLER	GELENEKSEL KONUTTA ODA	STÜDYO TİPİ KONUT
FONKSİYONEL KULLANIM	Gündüz oturma, gece uyuma gibi farklı işlevlere hizmet eder	Tek hacim içinde oturma, uyuma ve yemek yapma işlevleri bir arada bulunur
KOMPAKTLIK VE VERİMLİLİK	Gömme dolaplar (yükçük) gibi yerleşik çözümler kullanılır	Modüler mobilyalar ve akıllı depolama sistemleri tercih edilir
KULLANICI İHTİYAÇLARI	Aile yaşamına uygun çözümler sunar	Bireysel yaşam tarzına hitap eder.
ESNEKLİK	Farklı işlevler için kullanılabilmesi,	Mobilya düzenlemeleriyle benzer bir esneklik sunar.

Geleneksel Türk konutları ile stüdyo tipi daireler arasındaki farklılıklar, mekânsal organizasyon, mahremiyet, ışık ve hava kullanımı, kullanıcı profili, esneklik anlayışı, işlevsellik, depolama çözümleri, tasarım felsefesi, alan kullanımı ve yapı malzemelerinde belirginleşir. Geleneksel Türk konutları aile odaklı, geniş ve doğal malzemelerle yapılmışken; stüdyo daireler birey odaklı, modern, kompakt ve endüstriyel malzemelerle tasarlanmıştır. Mahremiyet ve mekân kullanımı gibi unsurlar, her iki konut tipinde farklı yaşam tarzlarını yansıtır (Tablo 4.2).

Çizelge 4.2. Oda ve Stüdyo Tipi Dairelerin Farklılıkları

FARKLILIKLAR	GELENEKSEL KONUTTA ODA	STÜDYO TİPİ KONUT
MEKANSAL ORGANİZASYON	Çok odalı, sofa (koridor) etrafında şekillenen planlama	Tek bir hacim içinde tüm yaşam alanları.
MAHREMİYET	Yüksek düzeyde mahremiyet; harem-selamlık ayrımı ve yaşmak duvarı.	Mahremiyet sınırlı; tek hacimli açık plan.

İŞIK VE HAVA	Dışa kapalı, avluya bakan pencereler; iklime özel çözümler	Geniş pencereler veya cam yüzeylerle doğal ışık sağlanır.
KULLANICI PROFİLİ	Geniş aileler; toplumsal ve aile yaşamına uygun.	Tek kişilik ya da küçük bireysel kullanıcılar için tasarlanır.
ESNEKLİK	El işçiliği, doğal malzemeler (ahşap, taş) ve geleneksel detaylar.	Minimalist tasarım; modern malzemeler (çelik, beton, cam).
İŞLEVSELLİK	Misafir ağırlama ve aile yaşamını destekleyen düzen	Modern yaşamın bireysel ihtiyaçlarına yönelik.
DEPOLAMA	Gömme dolaplar, sedir altı; mobilyaların yapıya entegre edilmesi	Çok işlevli mobilyalar ve kompakt depolama çözümleri.
TASARIM	Toplum ve aile odaklı, geleneksel kültürel değerlere bağlı	Birey odaklı, modern kent yaşamının hızına uygun
ALAN KULLANIMI	Daha geniş alanlara yayılan; oda ve avlu kullanımına dayalı.	Küçük metrekareli, kompakt ve yoğun alan kullanımı.
YAPI MALZEMESİ	Ahşap, taş, kerpiç gibi doğal ve yerel malzemeler	Beton, cam, çelik gibi modern, endüstriyel malzemeler

Çizelge 4.3. Oda ve Stüdyo Tipi Dairelerin Karşılaştırılabilir Özellikleri

KARŞILAŞTIRMA KRİTERLERİ	GELENEKSEL KONUTTA ODA	STÜDYO TİPİ KONUT
KULLANICI	Geniş Aile (Kan bağına dayanan ailelerin yaşadığı konutlar).	Çekirdek Aileler, Yalnız Yaşayan Öğrenciler, Yaşlılar, Bekarlar vb.
YAŞAMA ŞEKLİ	Genellikle tarım ve hayvancılıkla geçinen, konut içine dönük yaşam şekli.	Site içine dönük, farklı meslek gruplarından, orta ve üst gelir grubu aile ve bireylerin yaşam şekli.
SOSYAL YAŞAM AKTİVİTELER	Oda, sofa ve avluda sosyal yaşam ve aktiviteler yapılmaktadır.	Site içinde sosyal yaşam ve aktiviteler yaşanmaktadır.
KULLANILAN ALAN İŞLEVSELLİK	İç mekân kullanımında kısıtlı tek bir mekânda tasarlanan mekân parçacıkları görülmektedir. Yemek yapma, yeme, uyuma, oturma, misafir ağırlama, depolama gibi tüm ihtiyaçlarını karşılaması tek bir mekân içinde gerçekleştirilmektedir.	İç mekân kullanımında kısıtlı tek bir mekânda tasarlanan mekân parçacıkları görülmektedir. Yemek yapma, yeme, uyuma, oturma, misafir ağırlama, depolama gibi tek bir mekân içinde gerçekleştirilmektedir.
YAPI MALZEMESİ	Kerpiç, ahşap, taş, tuğla	Betonarme, çelik karkas
ESNEKLİK	Konuttun içindeki genel olarak mobilyaların sabit olup ve taşınmamaktadır.	Konuttun içindeki mobilyaların az olması sebebiyle ergonomik ve kolay taşınabilmektedir.
TASARIM KRİTERLERİ MAHREMİYET	İç mekânda yalınlık, fonksiyonelliğe göre mekânın tasarımı. Konutta statü belirleme ve zenginliği ifade etme isteği özellikle köy ve kasabalarda az görülmektedir. Ancak odalar arasında güçlü bir hiyerarşik düzen olması ile mahremiyetin de güç kazandığı görülmektedir.	İç mekânda yalınlık ve kişisellik ön plana çıkmış daha az eşya kullanılmaktadır. Yüksek statü sembolü, kentte yukarıdan bakan, bir rezidans yapısında yaşama isteği görülmektedir. Daire içinde hiyerarşik düzen ve mahremiyetin de güç kazandığı görülmektedir.
ISINMA VE YEMEK YAPMA	Ocak, odalarda önemli bir unsurdur. Karşı veya yan duvara yerleştirilir ve iç mekân ısıtılmaktadır. Soğuk havalarda yemek burada pişirilmektedir.	Isınma sisteminin tamamen değiştiği, merkezi sistemle her bölüm ayrı ayrı ısıtıldığı görülmektedir. Mutfak mekânın bir parçası olarak ayrılmaktadır. Yemek

	Daha sonraki dönemlerde konutlara mutfak eklenmiştir.	yapma ve yeme işlevi bu bölümde gerçekleşmektedir.
YATMA BÖLÜMÜ	Yataklar gece serilip, gündüz yüklüklere kaldırılmaktadır. Yatma bölümü odanın orta bölümünde yer almaktadır.	Yatma alanı mekânın içinde ayrı bir odada veya bölünmüş bir duvar ile görülmektedir. Çoğu zaman yatak kısmı oturma alanında gerçekleşmektedir.
YAŞAMA VE OTURMA BÖLÜMÜ	Oda içinde oturma, yemek yeme, çalışma bölümü olarak kullanılmaktadır.	Yaşama alanı olan salon, oturma, çalışma ve misafir ağırlama işlevleriyle kullanılmaktadır.1+0 konutlarda ise, açılır yatak ile yatma işlevi de salonda gerçekleşmektedir.
YIKANMA VE TUVALET	Dolap içinde yer alan gusülhanede veya dışarda hamamda yıkanma işlevi gerçekleşmiştir. Erken dönemde tuvaletler avluda, ilerleyen dönemlerde ise konut içine alınmıştır.	İç mekânda, banyoda duş kabini ve tuvalet yer almaktadır.

Geleneksel Türk konutları ile stüdyo tipi daireler, ortaya çıktıkları bağlamların sosyal, kültürel ve ekonomik koşullarını yansıtan farklı konut tipleridir. Geleneksel konutlar, aile odaklı ve toplumsal yaşamı desteklerken; stüdyo daireler bireysel yaşam tarzını önceliklendiren, modern kent yaşamına uygun bir çözüm sunar. Bununla birlikte, fonksiyonellik ve mekânsal verimlilik gibi konularda ortak noktalara sahip oldukları görülmektedir. Bu iki konut tipi, tarihsel ve kültürel süreçlerin mimari üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir karşılaştırma imkânı sunmaktadır.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR

Konutlar; insanların barındıkları, uydukları, dinlendikleri, korundukları ve diğer doğal ihtiyaçlarını giderdikleri, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetler için buldukları yerlerdir. Bu nedenle barınma, insanlar için temel bir ihtiyaçtır. Zamanla kültür, toplum, ekonomik gelişme ve coğrafi koşullardaki değişimlere uyum sağlayan konutlar ortaya çıkmaktadır. İnsanlar, değişik kültür ve coğrafyalar ile karşılaşırken, yarattıkları yaşama mekanlarında doğal çevreye uyum sağlamış, aynı zamanda çevre verilerini ekonomik şekilde değerlendirmişlerdir. Bugün Geleneksel Türk Konutlarından itibaren, kentlerdeki rezidanslara kadar geçen süreçte, çok farklı konut tipleri görülmüştür.

Geleneksel bir konut, toplumların ve kültürlerin yüzyıllar boyunca genişlemesi, uyarlanması ve etkileşimi ile yaratılan bir mekan topluluğudur. Geleneksel konutlar farklı yörelerde farklılıklar gösterse de konut kat planlarının temel ögesi olan oda ve sofaların ortak bir özellik olduğu söylenebilir. Ancak sosyal düzen ve aile hayatındaki değişimler ve istikrarlı düzen ile birlikte oda ve sofa merkezli yaşam alanı da değişmiştir.

Geleneksel konutlarda, geniş aile yapılarının dağılması ve akrabalıkların zayıflaması, farklı dini inanç uygulamaları, nüfus artışı, yabancılaşma, mahremiyetin artması, özel mülkiyetin kamu mülkiyetinden daha fazla öne çıkması, kentlerin göç alması v.b. nedenlerle bağımsız yaşama ve buna bağlı gelişen konut tiplerinde sosyal, kültürel ve teknolojik değişimler sağlamıştır.

Toplumsal ve kültürel değerlere bağlı olarak oluşturulan Geleneksel Türk Konutlarında oda, ailenin yaşam biçimine uygun olarak kurgulanmaktadır. Mahremiyet esaslı yaşamına bağlı kalınarak tasarlanan odalar, kendi içinde gündelik yaşama dair ihtiyaçları karşılayabilecek özelliklere sahiptir.

Geniş bir ailenin, Geleneksel Türk Konut odasında hep beraber iç içe yaşaması, günümüzde arzulanan mahremiyetin ve kişiselliğin önceki dönemlerde olmadığı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Geleneksel Türk konut kültüründe, yeni evlenen oğullarına yeni bir oda eklense de çocukları olan aileler tek bir mekan içinde yaşamaktaydı. Günümüz mahremiyet algısının değişmesiyle, her ebeveyne ve çocuğa oda planlanmaktadır.

Toplumsal değer, sosyo-kültürel yaşam ve zorunlu ihtiyaçlar doğrultusunda şekillendirilerek esnek ve fonksiyonel mekan organizasyonunun ortaya konduğu Geleneksel Türk Konutunda Odada olduğu gibi Stüdyo Tipi Dairede de aile üyelerinin toplandığı ve dinlenme, yeme-içme, uyuma gibi gereksinimlerin gerçekleştiği mekanlar arasında benzerlik görülmektedir.

Bu bağlamda, her iki konut tipide, farklı işlevlerin bir arada gerçekleşebildiği, esnek olarak çözümlenmiş mekânsal kurguya sahip olmaları bakımından birbirleriyle benzerlik göstermektedirler.

Sonuç olarak; geleneksel konut odasına geçişte, tek mekanda çözülen mekansal kurgu benzerliğinin daha güçlü olduğu görülmektedir. Özellikle egemen hiyerarşik düzene uygun olarak tasarlanan iki mekan, geniş aile yaşamı nedeniyle işlev olarak benzer özelliklere sahiptir. Ancak günümüz stüdyo tipi konutlarında ise iç mekan kurgusunda da kontrol edilen geleneksel konut odası düzeni ile çok fazla örtüşme olduğu görülmektedir. Sosyal ve teknolojik imkanlardaki değişimlere ve kişi başına düşen konut büyüklüğündeki artışa rağmen, yüzyıllar boyunca temel ihtiyaçların değişmediği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda günümüz stüdyo dairelerin, geleneksel odaların ortak noktasının, zamanın yaşam standartlarına göre tasarlanmış, minimal hacimli, konforlu bir yaşam alanı olduğu söylenebilir.

Çağdaş mimari akımların etkisiyle oluşan Stüdyo Tipi Daire tasarımlarında, teknoloji, sosyal ve kültürel değişimler, çağın yaşam standartları gibi bir sürü farklı değişken olmasına rağmen, geleneksel konutta oda ile iç tasarımında minimalist düzen, tutumluluk ve işlevsellik gibi ortak izler görülmektedir.

Kan bağına dayanan ailelerin yaşadığı Geleneksel Türk Konutları, mahalle ve yerleşimleri oluşturmaktayken, günümüz Stüdyo Dairelerde ise içe kapanmış yaşam modeli içinde, farklı kesimlerden ailelerin bir arada yaşadığı konutlara dönüşmektedir.

Geleneksel Türk Konutlarında tarım ve hayvancılıkla geçinen, konut içine dönük bir yaşam modeli söz konusu iken, farklı meslek gruplarından, orta ve üst gelir grubu, aile ve bireylerin yaşadığı yaşam modeline geçilmektedir. Zamanla gelişen sosyo-ekonomik faktörlerin de etkisine bağlı olarak bireysellik ön plana geçmektedir.

Yaklaşık 15-25 m² içinde tek mekânda tasarlanan mekân parçacıkları görülmekteyken, yemek yapma, yeme, uyuma, oturma, misafir ağırlama, depolama gibi tüm ihtiyaçlarını karşılayabilmekte, 30-60 m² dairelerde de aynı şekilde tüm eylemleri rahatlıkla gerçekleştirebilmektedirler.

Geleneksel Türk Konutlarında fonksiyonellik, dönem kadınının yaşantısına göre mekânın tasarımı oluşturulmuştur. Dairelerde ise yalınlık ve kişisellik ön plana çıkmaktadır. Daire içinde yaşamada hiyerarşik düzen görülmemektedir. Odalarda ise güçlü bir hiyerarşik düzen görülmektedir.

Sosyal yaşam açısından Geleneksel Türk Konutlarında Oda, sofa ve avluda toplu eğlenceler, toplu yemek yapma vb. gibi aktiviteler yapılmaktayken, Site içinde kafe, spor merkezi, alışveriş yerleri vb. gibi aktiviteler yapılmaktadır.

Geçmiş dönemlerdeki yaşama kültürümüzün yansıması olan geleneksel konut ile günümüz dünyasındaki yaşam koşullarının getirdiği minimum düzende yaşama mekanları insanların günlük yaşama ihtiyaçlarına hizmet verecek şekilde değişmiş ve dönüşmüştür.

KAYNAKLAR

- Akçaova, M. (2019). Küçük Konutlarda Fonksiyonel Mobilya Tasarım Çözümleri ve Çağdaş Konut Örnekleri Arasından Stüdyo Daireler; Konya Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akgün Özkaya, H.G. (2016). 18 Yüzyılda İstanbul Evleri Mimarlık, Rant, Konfor, Mahremiyet. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü. Ss. 167-174.
- Arslan, G. (2021). Kullanıcı, Çevre, İç Mekân Bağlamında 21. Yüzyıl Barınma Eğilimlerine Uygulanabilir Bir Öneri Küçük Ev/Tiny House, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi- Yüksek Lisans Tezi.
- Arseven, C.E., (1994) . “Şahnişin” mad., Sanat Ansiklopedisi, C.4, İstanbul, s.1860
- Asatekin, G.S. (1994). Anadolu`daki Geleneksel Konut Mimarisinin Biçimlenmesinde Aile-Konut Karşılıklı İlişkilerin Rolü, Kent Planlama Politika, Sanat Tarık Okyay Anasına Yazılar, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Atalan, Ö., Makalı Söyük, E. (2018). Türklerde Yaşama Kültürünün Değişimi; Tek Mekân Göçebe Çadırından, Minimalist Dairelere Geçiş, Sosyo-ekonomik Stratejiler 4: Tasarım Stratejileri (S. 126-150), IJOPEC Yayını.
- Avcı, D. (2012). Upgrading The old: The Adaption Of Traditional Residential Buildings To The Contemporary Life, Middle East Technical University – Yüksek Lisans Tezi.
- Başkan, S. (2008). Geleneksel Doğu Karadeniz Evleri, Erdem, (52), 41-90, DOI: 10.32704, Araştırma Makalesi, Ankara.

- Bayazıt, N. (2014). Safranbolu Geleneksel Konutları ve Toplumsal Değişme. ISBN: 9786058579187, Safranbolu Belediyesi. (S.27-50).
- Bayazıt, N. (2014). Safranbolu Evlerinin Plan Tipolojisi ve Kullanıcı İhtiyaçları Sayı Hiyerarşisi, Doi: 10.23835, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Bektaş, C. (2019). Türk Evi. Yem Yayın. Baskı 3, (S.136-144).
- Belentepe, A., Seçer Kariptaş F. (2019). Mikro Konutların İç Mekân Tasarımının İncelenmesi, Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, 179-195.
- Bertarm, C. Türk Evini Hayal Etmek, Eve Dair Kolektif Düşler, İletişim Yayın Evi, Cilt 3, Sayı 5, (S.102-114).
- Bozkurt, Azezli, S.,G. (2009). 19. yy'da Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekan Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi, İstanbul Kültür Üniversitesi – Cilt 62, Sayı 2, (S.32-70) Yüksek Lisans Tezi.
- Bozkurt, S.G., Altınçekiç, H. (2013). Anadolu'da Geleneksel Konut ve Avluların Özellikleri ile Tarihsel Gelişimin Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi, Cilt 63, Sayı 1, İstanbul Üniversitesi.
- Dalkılıç, N., Aksulu, I. (2004). Midyat Geleneksel Kent Dokusu ve Evleri Üzerine Bir İnceleme, Cilt 19, Sayı 3, Gazi Üniversitesi Mühendislik - Mimarlık Fakültesi Dergisi, Ankara.
- Demiraslan D. (2017). Transformation From Tent to Room: Room of Traditional Turkish House,IJASOS – Uluslararası Sosyal Bilimlerdeki Gelişmeler E-Derisi, Cilt 3, Sayı 7, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye.
- Demirci, D. (2009). Geleneksel Isparta Evlerinde Giriş Düzenlemeleri, SDÜ Fen Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi – Aralık 2009, Sayı: 20 , ss. 187-202.
- Desagis, M. (2006). Konut Alanı – Yaşam Alanı İlişkileri Açısından Küçük Konutlar, İstanbul Teknik Üniversitesi - Yüksek Lisans Tezi.

- Eldem, S.H., (1954). Türk Evi Plan Tipleri. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Eldem, S.H., (1987), Türk Evi,Osmanlı Dönemi,Cilt:3.,TAÇ Vakfı Yayınları, Güzel Sanatlar Matbaası AŞ.,Ankara.
- Ergöz, Karahan, E. (2017). Geleneksel ve Günümüz Konutunda Sürdürülebilirlik ve Yaşam Alışkanlıkları: Osmanlı Örneği – Megaron 2017: 12(3):497-510.
- Ergöz, Karahan, E. (2017). Geleneksel ve Günümüz Konutunda Sürdürülebilirlik ve Yaşam Alışkanlıkları: Osmanlı Örneği, Megaron 2017:2(3) :497-510.
- Eser, L. (1955). Kütahya Evleri, İTÜ Mimarlık Fakültesi, Pulhan Matbaası, İstanbul.
- Eyüce, A. (2005). Geleneksel Yapılar ve Mekanlar, ISBN: 9789755114309, Birsen Yayınevi. (S.78-79).
- Faiz, Büyükçam, S., Zozlu, T. (2018). Güneydoğu Anadolu Bölgesi Geleneksel Konutlarında Mahremiyet, TOJDAC ISSN: 2146-5193, April 2018 volume 8, Issue 2, P. 422-436.
- Ford, J., Gomez, Lanier, L. (2017). Are Tiny Homes Here to Stay? A Review of Literature on the Tiny House Movement, Family and Consumer Sciences Research Journal 45(4):394-405. University of Georgia.
- Gögebakan, Y. (2015). Karakteristik Bir Değer Olan Geleneksel Türk Evinin Oluşumunu ve Belirleyen Unsurlar ve Bu Evlerin Genel Özellikleri, Cilt 1, Sayı , (S.41-55). İnönü Üniversitesi – Malatya, Türkiye
- Günay, R. (1981). Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu. Kültür Bakanlığı Yayınları. (S.114-117).
- Günay, R. (1998). Traditional of the Turkish House and Safranbolu Houses. Yem Yapı Endüstri Merkezi Yayınları. (S.46-58).
- Güner, Ş., Küçükerman, Ö. (1995). Anadolu Mirasında Türk Evleri, ISBN: 975-17-1562-8, T.C. Kültür Bakanlığı Yayını, 1. Basım, 1995, Ankara.

- Hacıbaloğlu M. (1989). Geleneksel Türk Evi ve Çağımıza Ulaşamamasının Nedenleri, Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası, Ankara, (S.22-24).
- Halaçoğlu, Y. (1997). XVII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi. 3 Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu :8-8.
- Hutchinson, D. (2016). Struggling for Spatial Authenticity: An Analysis of the Tiny House Movement, University of Colorado.
- Hun,V.,K. (2020). 16-19 Yüzyıllar Arasında Anadolu Coğrafyasında İnşa Edilen “Türk Hayatlı Evleri” nin Mimari ve Kültürel izleri, Ankara Üniversitesi.
- Işık, U. (2017). Muş Geleneksel Konut Mimarisinde Değişim, Yakın doğu Üniversitesi , Lefkoşa/ Kıbrıs- Yüksek Lisans Tezi.
- Karakurt, Tosun, E., Fırat, Z. (2012). Kentsel Mekandaki Değişimler ve Kişilerin Konut Tercihleri: Bursa Örneği, Business and Economic Research Journal Volume 3, Number 1, 2012 ,pp. 173-195.
- Kayhan, Tunalı, S. (2020). Traces of the anatolian Housing Culture in the Balkans: A Comparative Analysis, İnternational Balkan University.
- Kazımoğlu, M., Tanyeli, U. (1979). “Anadolu Konut Mimarisinde Bölgesel Farklılıklar”. Yapı. İstanbul : 13:29-41.
- Köse, A.(2005). Türkiyede Geleneksel Kırsal Konut Planlarında Göçebe Türk Kültürü İzleri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Cilt2). Afyon 2:158-190.
- Küçükerman, Ö.(1985). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. 63:104:129:183. İstanbul.
- Küçükerman, Ö. (1991). Anadolu Mirasında Türk Evleri. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Oral, B. (2019). Geleneksel Mimariye Öykünme Bağlamında Günümüz Safranbolu Sivil Mimarisi, İnsan&İnsan ,Yıl 6, Sayı 21, Yaz 2019, 597-631.

Osman, R.(1976), Edirne Evleri. Türkiye Turing Otomobil Kurumu Yayını,İstanbul,

Önal, M. M., Çellek, S. (2016). İç Anadolu`da Geleneksel Türk Evleri, Yapısal Özellikleri, Yozgat ve Kırşehir Örneği.

Önal, R.Ç. (2016), “Erzurum/İspir İlçesinde Geleneksel Ev Mimarisi.”, XX. ULUSLARARASI ORTAÇAĞ TÜRK DÖNEMİ KAZILARI VE SANAT TARİHİ ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU, Sakarya, Türkiye, , cilt.2, ss.743-760.

Örmecioğlu, H.T., Er, Akan, A., Uçar, A. (2013). Çevresel Faktörlerin Geleneksel Yapım Sistemleri Üzerindeki Etkisi: Anadolu Örneği - Akdeniz Sanat Dergisi,2013, Cilt 6, Sayı 11.

Özen, H., Saka, Akın, E. (2010). Tokat Geleneksel Evlerinin Beyhamam ve Bey Sokak Örneğinde İncelenmesi, The Black Sea Journal of Social Scienies.

Özkaya, H.G., 18 yy. İstanbul Evleri, Büyük İstanbul Tarihi, 18-19 yy. Osmanlı (S.310).

Özkaynak, M. (2017). Stüdyo Dairelerin Gelişim Süreci: Konya Örneği, Selçuk Üniversitesi Konya, Türkiye.

Özker, S. (2011). 1980 Sonrası Konutların Mekansal Dönüşüm Analizi: İstanbul Örneği, Marmara Üniversitesi – Sanatta Yeterlik Tezi.

Pakalın. Osmanlı Tarih Deneyimleri, cilt 2, sf. 716.

Paköz, A. E. (2013). Geleneksel Maraş Evlerinin Mimari Özellikleri, Hasan Koyuncu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, 27410, Gaziantep, Türkiye.

- Pala, Azsöz, G. (2020). Kırklareli Geleneksel Konut Mimarisi, Cilt 8, Sayı 1, (S.12-14). Kırklareli Üniversitesi – Kırklareli, Türkiye.
- Sayan , Y., Öztürk, Ş. Bitlis Evleri. T.C. Kültür Bakanlığı Sanat Eserleri.
- Şengül, G. (2019). Mobil Konut Bağlamında, zamanın Değişen İhtiyaçları Karşı Mekansal Arayışlar: Tiny House Örneği, Marmara Üniversitesi İstanbul , Türkiye.
- Şuta, O. (2016). Edirne`de 1980`den Günümüze Toplu Konutun Gelişimi – Değişimi, Trakya Üniversitesi – Yüksek Lisans Tezi.
- Tomsu, L.(1950). Bursa Evleri. İTÜ Mimarlık Fakültesi İstanbul Matbacılık.
- Tunalı, S. (-). Geleneksel İznik Konutları.
- Turanlı, A.,(1980) ”Ev” mad., Sanat Terimleri Sözlüğü, Ankara, s.38.
- Turgut, H., Açımuz, İşbakan N. (2019). Yeni Yaşam Biçimleri Üzerine Denemeler: Bir Mimari Tasarım Stüdyosu Deneyimi.
- Turgay, T., Erkuş, Buyruk, P. (2018). Geleneksel Taraklı Evleri ve Kentsel Koruma, İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi.
- Turkan, Z. (2017). Interior Design of the Traditional Turkish Houses: Example of the XIX. Century Houses of Cyprus, Near East University - TOJDAC July 2017, Volume 7, Issue 3.
- Uçar, H. Uçar, A. (2013). İzmir Kemeraltı Geleneksel Kent Dokusunda Konut Tipleri ve Cephe Tipolojisi, Sanat Tarihi Dergisi Cilt XXII, Sayı 2 , Ekim 2013, 119-147.
- Ulusay, M., Özkaynak, M. (2016). The Emergence of Studio Apartments. December International Architecture and Planing.

- Uşma, G., Urfalıoğlu, N. (2018). Geleneksel Van Evlerinin Cephe Özellikleri ve Tipolojisi Üzerine Bir İnceleme, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Adana, Türkiye., Yıldız Teknik Üniversitesi İstanbul, Türkiye.
- Ünver, S. (1947). Bursa Müradiye`de Eski Bir Evin İç Süsleri Hakkında, İstanbul.
- Ünver, A.S. (-). Türk Evleri. Nakkaş Tezyini Sanatlar Merkezi. Ss. 35-39.
- Ünügüralp, T., (1984). Geleneksel Türk Evinde İnsan Mekan İlişkileri Açısından Mekan Oluşumunu Etkileyen Faktörlerin Saptanmasında Kullanılacak Bir Yöntem Önerisi. Doktora Tezi, M.S.G.S.Ü.,Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, sf:24
- Ürer, H. (2013). Geleneksel Türk Evi Ölçeğinde Eskigediz Evlerinin Cephe Düzenlemeleri, Sanat Tarihi Dergisi Cilt XXII, Sayı 2, Ekim 2013, 189-230.
- Yalvaç, M. (2008). İstanbul`da 2000 Yılı Sonrası Gelişen Yeni Konut Alanlarının Değerlendirilmesi, Yıldız Teknik Üniversitesi – Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldırım, K., Hidayetoğlu, L.M.(2009). Türk Yaşam Kültürünün Geleneksel Türk Evlerindeki Yansımaları/ 4th. International Turkish Culture and Art Congress/ Art Acting, 2-07 Kasım 2009, s, 113-120.
- Yürekli, H.A., Yürekli, F. (2005). Türk Evi Gözlemler- Yorumlar. İstanbul: Yapı Yayımları.
- Zeybekoğlu, D. (2005). Edirne'de Geleneksel Konut Mimarlığını Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörlerin İncelenmesi, Trakya Üniversitesi – Yüksek Lisans Tezi.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL1- <https://tr.pinterest.com/pin/536913586849153402/>

URL2-<https://furkansarkodalari.com/bismil-sark-odasi/>

URL3- <https://ipekyolu.org/blog/eski-turk-cadirinda-neler-vardir/>

URL4-<https://www.bortubocekgezi.com/tour/gundogmus-ucansu-cundure> selalesi-
dugmeli-evler/

URL5- <http://gezginimgezgin.blogspot.com/2016/04/kula-evleri.html?m=1>

URL6-<https://www.bortubocekgezi.com/tour/gundogmus-ucansu-cundure> selalesi-
[dugmeli-evler/](https://www.bortubocekgezi.com/tour/gundogmus-ucansu-cundure)

URL7-[http://www.yesiltopuklar.com/osmanlida-ev-kavrami.html/osmanli-evleri-ve-](http://www.yesiltopuklar.com/osmanlida-ev-kavrami.html/osmanli-evleri-ve-osmanlida-ev-yasami-)
osmanlida-ev-yasami-

URL8-[https://evrimagaci.org/maslowun-ihitiyaclar](https://evrimagaci.org/maslowun-ihitiyaclar-hiyerarsisi-hayatta-kalmak-icin-nelere-ihitiyac-duyariz-1644) hiyerarsisi-hayatta-kalmak-icin-
[nelere-ihitiyac-duyariz-1644](https://evrimagaci.org/maslowun-ihitiyaclar-hiyerarsisi-hayatta-kalmak-icin-nelere-ihitiyac-duyariz-1644)

URL9-<https://www.dekordiyon.com/20-tane-ornek-1-1-studyo-daيره-plani/>

URL10-<https://www.kagithaneemlak.com/emlak/studyo-daيره-nedir-ozellikleri-nelerdir/>

URL11-([https://yucegayrimenkul.com.tr/tr/istanbul-buyukcekmece/satilik/favorist-gol-](https://yucegayrimenkul.com.tr/tr/istanbul-buyukcekmece/satilik/favorist-gol-evleri-buyukcekmece-50-pesin-24-ay-taksit-imbkani-planlanan-teslim-tarihi-mart-2025-369161.html)
evleri-buyukcekmece-50-pesin-24-ay-taksit-imbkani-planlanan-teslim-tarihi-
mart-2025-369161.html

URL12- <https://www.farklifarkli.com/studyo-daيره-planlarina-17-modern-ornek/>

URL13-<https://folkart.com.tr/folkart-life>

URL14-<https://tr.pinterest.com/pin/291678513372434414/>

URL15- <https://www.icashop.com.tr/blog/icerik/kare-salon-dekorasyon-fikirleri-2024>

URL16-[https://www.egeyapi.com/blog/dekorasyon/studyo-daيرهlerde-yer-kazandiracak-](https://www.egeyapi.com/blog/dekorasyon/studyo-daيرهlerde-yer-kazandiracak-7-dekorasyon-onerisi)
7-dekorasyon-onerisi

URL17-[https://www.hepsiemlak.com/emlak-yasam/emlak-rehberi/studyo-daيره-ne-](https://www.hepsiemlak.com/emlak-yasam/emlak-rehberi/studyo-daيره-nedemektir)
demektir

URL18- <https://tr.pinterest.com/pin/855050679285528805/>

URL19-[https://www.gotobursa.com.tr/tr/mekan/fidyekizik-kiziklar-konagi-kultur-](https://www.gotobursa.com.tr/tr/mekan/fidyekizik-kiziklar-konagi-kultur-merkezi-656/)
merkezi-656/

URL20-<https://www.guncelprojebilgileri.com/istanbul-anadolu-konut-projeleri/brandium-atasehir>

ÖZGEÇMİŞ

Eğitim hayatıma 1999 yılında ilk ve orta okulu Piriştine’de bulunan Elena Gjika okulunda başladım ve 2007 yılında mezun oldum. Akabinde Priştine’deki Sami Frasheri Lisesine başladım ve lisenin Fen Bölümünden 2010 yılında mezun oldum. 2011 yılında lisans eğitime Türkiye’de Trakya Üniversitesi Mimarlık Bölümünde başladım ve 2019 yılında mezun oldum ve Trakya Üniversitesi Mimarlık Ana Bilim Dalında Yüksek lisans yapmaya başladım. Mesleki gelişime önem veren birisi olarak lisans eğitiminden edindiğim bilgi birikimi sayesinde, mesleğimle ilgili deneyim kazanmak için özel sektörde birçok firmada mimar olarak görev aldım. Halen aktif olarak özel sektördeki bir firmada mimar pozisyonunda çalışmaktayım.